

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

2013/2014

Validizace vlastního dotazníku spirituálních aspektů rozvoje osobnosti (DSARO)

Písemná práce III

(z předmětu Metodologie a Psychologická diagnostika)

Jméno: Milan Bobek
Obor: Psychologie
Zahájení studia: 2008
Typ studia: prezenční
Ročník: 6.
Datum: 28. 12. 2014
Email: mila.bobek@seznam.cz

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tento text zpracoval jako **Písemnou práci III.** a nebyl ani nebude použit k účelu jiné atestace s výjimkou předmětu *Teorie psychodiagnostiky a psychometrie*, v rámci něhož byl vytvořen vlastní test DSARO a zpracovány jeho normy a minimanuál. Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a všechny citace a prameny řádně vyznačil v textu. Veškerou použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v závěrečném seznamu použitých zdrojů.

V Praze, dne 28.12.2014

OBSAH

OBSAH	- 3 -
1. TEORETICKÝ ÚVOD	- 4 -
1.1 Východiska a cíle testu DSARO	- 4 -
1.2 Spiritualita	- 5 -
1.3 Testy spirituality	- 6 -
1.4 Osobnost spirituálně a sebezvojevě zaměřeného člověka	- 8 -
2. ADMINISTRACE DOTAZNÍKU DSARO	- 9 -
2.1 Limity a slabiny výzkumu, získaného vzorku respondentů a použitého dotazníku	- 10 -
2.2 Instrukce k vyplňování dotazníku DSARO	- 11 -
3. POPIS VZORKU RESPONDENTŮ DOTAZNÍKU DSARO	- 12 -
3.1 Pohlaví	- 12 -
3.2 Věková struktura	- 13 -
3.3 Vzdělání	- 13 -
3.4 Profese	- 14 -
3.5 Náboženský profil respondentů	- 15 -
4. POLOŽKOVÁ ANALÝZA DSARO	- 16 -
4.1 Kvalitativní položková analýza	- 16 -
4.2 Kvantitativní položková analýza DSARO	- 16 -
4.2.1 Obtížnost položek	- 17 -
4.2.2 Korelace položek s hrubým skórem testu DSARO	- 21 -
4.2.3 Kritické posouzení soudržnosti celého testu	- 24 -
5. CHARAKTERISTIKY STŘEDU A ROZPTÝLENOSTI 90-POLOŽKOVÉHO DSARO	- 26 -
6. RELIABILITA DOTAZNÍKU DSARO	- 26 -
7. NORMY 90-POLOŽKOVÉHO TESTU DSARO	- 28 -
8. VALIDIZACE TESTU DSARO PRAŽSKÝM DOTAZNÍKEM SPIRITUALITY	- 31 -
8.1 Korelace položek testu DSARO s PDS	- 32 -
8.2 Analýza a zhodnocení výsledků validizační studie testu DSARO	- 37 -
8.2.1 Podrobnější rozbor výsledků	- 37 -
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	- 39 -
PŘÍLOHA - DOTAZNÍKY DSARO A PDS	- 39 -

1. TEORETICKÝ ÚVOD

1.1 VÝCHODISKA A CÍLE TESTU DSARO

Pracuji jako projektový manažer vzdělávací společnosti a také jako lektor koučovacích výcviků. Účastníci mých kurzů jsou zpravidla nadšenci pro témata osobního rozvoje. A již mnohokrát jsem si u nich všiml, že jsou zároveň otevřeni i pro rozmanité formy spirituality.

Ukázalo se, že toto téma je silně oslovuje, obzvlášť pokud se jim podá vhodnou formou jako další zdroj inspirace pro rozvoj jejich osobnosti. Nabyl jsem tak dojmu, že oproti běžné populaci mají tendenci nechat se snáze oslovit různými spirituálními technikami a metodami, které jdou hlouběji - a někdy snad až za hranice pouhé individuální psychiky.

Začal jsem se tudíž více zajímat o souvislost spirituálního rozměru osobnosti člověka s jeho předpoklady pro osobní rozvoj. Např. i má ročníková Písemná práce II. byla proto zaměřena na toto téma, kdy její název zněl: „Duchovní složka osobnosti v pojetí teologie, filozofie a vybraných psychologických škol“ (Bobek, 2010).

Za duchovními sklony a snahami hledat ve svém životě hlubší smysl totiž tuším možnou souvislost s většími predispozicemi daného člověka k zájmu o témata osobního rozvoje. A na tomto místě musím přiznat, že tím sleduji mimo jiné i svůj osobní marketingový zájem - tedy prověření předpokladu, zda duchovně zaměřené lidé budou snáze oslovitelní nabídkou mých rozvojových seminářů a kurzů.

A naopak zda aktivní zájemci o osobní rozvoj budou obecně přístupnější vůči spirituálním tématům, než zbytek populace a zda tedy bude vhodné téma spirituality zařadit do mých kurzů jako jejich integrovanou součást. To vše samozřejmě za předpokladu, že by se tyto mé předpoklady potvrdily.

Jak však zkoumat předpoklady pro osobní rozvoj a jak zjišťovat úroveň spirituality?

V českém i mezinárodním prostředí sice existuje množství dotazníků, které se snaží úroveň spirituality nějak měřit - u nás je nejznámější Pražský dotazník spirituality Říčana a Jarošové (Říčan, 2007, s. 285 - 288).

Avšak ty jsou příliš často zaměřené buď jen na úzce náboženské přesvědčení a prožívání respondentů - mnohdy ještě navíc spojené s nějakou konkrétní vírou či religiozitou (ať již západní nebo východní). Nebo naopak právě onen druhý aspekt zajímavý pro mé účely nijak nezohledňují - a sice obecné zaměření člověka na osobní rozvoj.

Z těchto důvodů jsem se rozhodl vytvořit vlastní **Dotazník spirituálních aspektů rozvoje osobnosti (DSARO)** a propojit v něm obě oblasti - tedy zkoumání různých rozměrů spirituality obsažených v dané osobnosti a zároveň zájem tohoto člověka o širší témata osobního rozvoje.

Takovýto dotazník mi umožní zkoumat příslušné korelace mezi jednotlivými tématy osobního rozvoje a takovými osobními postoji, které bývají obvykle označovány jako duchovní nebo hlouběji spirituálně zaměřené.

Celkové výsledné skóre dotazníku by pak mohlo měřit nejenom míru spirituality a spirituálních sklonů daného člověka (na to budou zaměřeny jen vybrané dotazníkem zkoumané oblasti), ale i jeho celkovou oslovitelnost tématy osobního rozvoje.

Tato písemná práce III vychází z popisu samotného testu a prověření jeho reliability a návazně na to se zaměřuje hlavně na ověření jeho validity pomocí srovnání se zlatým standardem, za který jsme v našem případě zvolili Pražský dotazník spirituality (PDS).

1.2 SPIRITUALITA

Slovo spiritualita pochází z latinského slova *spiritus*, které můžeme přeložit jako duch, to znamená, že spiritualita je chápána jako způsob duchovního života (Štampach, 2006, s. 102).

Původním významem slova spiritualita se míní bezprostřední osobní prožívání vztahu k transcendentní skutečnosti, v tomto případě k Bohu. V posledních čtyřech desetiletích se však užívá výrazu spiritualita i ve významu jen volně navazujícím na původní. Míní se **duchovní život nezávislý na případné příslušnosti k organizovanému náboženství**. Je péčí o ducha, péčí člověka o sebe, péčí o to, abychom byli více sebou a více lidmi. Je to proces a metoda zlidšťování člověka, spiritualita jako **rozvoj lidského potenciálu**, jako návrat z odcizení a jako paradoxní **sebenalezení prostřednictvím sebepřekročení**, spiritualita jako květ a plod života, jako hlubinná terapie (Štampach, 2006, s. 101 – 102, 104 - 105).

Právě tento Štampachův výklad a postřeh mě přivedl k zájmu o propojení obou oblastí - tedy spirituality a rozvoje lidského potenciálu.

Říčan ve své monografii Psychologie náboženství a spirituality (2007, s. 33-65) široce diskutuje rozdíl mezi náboženskostí či religiozitou na straně jedné, které bývají obvykle spojovány s konkrétním vyznáním či náboženskou praxí a mezi spiritualitou, která se ke konkrétnímu náboženství již příliš nehlásí, avšak chce si zachovat schopnost zažívat hlubší náboženské zkušenosti.

Podle Říčana je náboženství spojováno s prožívaným mystériem a z psychologického hlediska jej lze nejobecněji popsat jako systém symbolů působících tak, že vznikají mocné, vše pronikající a dlouhotrvající nálady a motivační síly (Corveleyn, Luyten, 2005 In: Říčan, 2007, s. 42). Tuto obecnou definici můžeme dobře použít i pro samotnou spiritualitu.

Dále Říčan vysvětluje, že náboženství je někdy považováno za širší pojem, který zahrnuje spiritualitu jako své jádro (Pargament, 2002 In: Říčan, 2007, s. 45). Jindy je za širší pojem naopak považována spiritualita, kdy náboženství je jen jednou z možností, jak se spiritualita projevuje (Zinnbauer, 2005 In: Říčan, 2007, s. 45).

Ať tak nebo tak, z obou pojetí spiritualita vychází pro dnešního člověka jako podstatnější pojem, než náboženství, protože v sobě vždy zahrnuje prožitkový aspekt, a to ať již v rámci, nebo mimo hranice organizovaného náboženství. A v tomto smyslu budu spiritualitu pojímat i já ve svém dotazníku - tedy oproštěnou o specifické religiózní obsahy typické pro jednotlivá konkrétní náboženská vyznání.

Spiritualitu je též možné popsat jako hledání smyslu, jednoty, propojenosti, transcendence a **nejvyššího lidského potenciálu**. Nebo jako prožitek nejvyššího významu, který by bylo možné vyjádřit větou: „Na ničem nezáleží tolik, jako na tomto!“ (Emmons, 1999 In: Říčan, 2007, s. 44). Či jako přesvědčení o vyšší síle přesahující člověka (Corveleyn, Luyten, 2005 In: Říčan, 2007, s. 44).

Spiritualita je také často spojována s intenzitou prožitku, který by měl svého nositele ovládnout, měl by ho existenciálně proměňovat, duchovně i **psychicky posilovat**, osvětit

novým poznáním, vytrhnout z běžné existence, strhnout k hrdinskému činu nebo aspoň k nadšení (Říčan, 2007, s. 44).

Tady opět vidíme propojení tématu spirituality s psychologickou motivací k růstu a k rozvoji osobnosti.

Spiritualita je základem veškeré lidské zkušenosti, je přítomna i v jejím popření - i ti nejzatvrzelejší ateisté či existencialisté zápasí s významem a smyslem života, i když je svět pro ně absurdním místem bez Boha (Schermer, 2007, s. 23).

Říčan (2007, s. 59) dokonce spiritualitu označuje za integrující komponentu osobnosti.

1.3 TESTY SPIRITUALITY

Velké množství zatím vytvořených testů spirituality (jejichž počet dnes výrazně převyšuje stovku) tento pojem chápe jinak, než o co jde nám. Mnohé jsou orientovány na náboženskost v užším smyslu a určité věroučné vyznání, proto je zde ani nezmiňujeme, neboť pouze zobrazují různé typy racionálních náboženských přesvědčení (např. jen v kompendiu Hilla a Hooda „Measures of Religiosity,“ 1999, jich je obsaženo 126).

Např. Paloutzian a Ellison vytvořili v roce 1982 20-položkovou **Škálu spirituálního stavu (Spiritual Well-Being Scale - SWBS)** pro určování kvality spirituálního života, která je složena ze subškály Náboženský stav zahrnující křesťanskou víru, uspokojení z modlitby a pocit blízkého vztahu s Bohem a Existenciální stav s kategoriemi jako je všeobecná spokojenost se životem, pocit životního smyslu, apod.

Vycházeli přitom z Mobergova (1984) 43-položkového **Spiritual Well-Being Questionnaire - SWBQ**, který určil sedm dimenzí, o kterých předpokládal, že přispívají k duchovní pohodě (Křesťanská víra, Vlastní uspokojení, Osobní zbožnost, Subjektivní pocit pohody, Optimismus, Náboženský cynismus a Elitismus).

Jiné testy a dotazníky naopak definují spiritualitu velmi vágně a zaměřují se pak na příliš široké spektrum vzájemně odlišných prožitků a pocitů.

Jednou z těchto oblastí jsou kupříkladu i dotazníky zaměřené na zážitky změněných stavů vědomí (jako např. **Assessment of Altered States of Consciousness - ASC** A. Dittricha z let 1985 a 1998 a jeho aktualizovaná verze **5DASC** z roku 1999, která umožňuje rozlišit i halucinogenní látky užití k navození stavu).

Jiným podrobným dotazníkem této kategorie je **Assessment Schedule for Altered States of Consciousness - ASASC** (van Quekelberghe, Altstotter-Gleich, Hertweck, 1991), který má 325 položek rozčleněných do 14 subškál, jako např. Neobvyklé mentální procesy, Vlastní parapsychologické zkušenosti, Vlastní parapsychologické přesvědčení, Esoterika, Pozitivní a negativní mystické zkušenosti, Imaginace, Sny, Disociace, Halucinace, Hypersensitivita, Změněné vnímání času a prostoru a Změna.

Dalším zástupcem z této oblasti je test **APZ (Abnormal Mental States)**, který kromě identifikace samotných změněných stavů vědomí identifikuje i konkrétní halucinogenní zážitky, jako je oceánická bezhraničnost, úzkostný rozpad ega či vizuální halucinace.

Jedním z prvních testů zkoumajících už skutečně samotnou spiritualitu - který zároveň dokumentuje postupnou změnu chápání od náboženskosti ke spiritualitě - byl **Intrinsic-**

Extrinsic Religion Orientation Scale - IEROS od Allporta a Rosse z roku 1967, který má 20 položek a začíná rozlišovat intrinsickou (vnitřní) a extrinsickou (vnější) religiozitu.

Jedním z u nás nejznámějších dotazníků této už šířeji definované spirituality je Piedmontova **Škála spirituální transcendence (Spiritual Transcendence Scale - STS)** z roku 1999. Jeho záměrem je najít a měřit spiritualitu, nazvanou zde jako transcendenci, jako jednu ze šesti základních vlastností osobnosti (Říčan, 2007, s. 285 – 286). Vznikl na základě rozhovorů s křesťany, judaisty a hinduisty a je relativně nezávislý na konkrétním vyznání. Mezi jeho škály patří např. Naplnění modlitbou, Univerzalita nebo Propojenost. Co ovšem nesleduje, jsou položky jako cit pro paradoxy, nesouzení druhých, existenciální pocity a prožitky teď a tady a aspekt vděčnosti. Redukcí rozsáhlejšího počtu jeho položek na jádrových 36 vlastně vznikl Pražský dotazník spirituality Říčana a Janošové.

Na spiritualitu orientované dotazníky jsou často sestaveny s jiným, než námi sledovaným zaměřením. Např. právě zmiňovaný **Pražský dotazník spirituality (PDS)** Říčana a Janošové si kladl za cíl poznat, jak spirituálně žijí lidé, kteří opustili náboženství, nebo se s ním osobně nikdy nesešli, či jim zůstalo lhostejné.

Má šest základních škál: Mystické zkušenosti a prožitky, Hlubinná ekologie a ekospiritualita, Sounáležitost a pospolitost, Svědomitá starostlivost, Latentní monoteistická orientace a Etický entuziasmus (pozitivní etické zaujetí).

Je ovšem výrazně ekologicky a pohansky zaměřený (příliš zdůrazňuje položky spojené s matkou zemí a ochranu přírody) a mnohé jiné typické prvky spirituality v něm zase zcela chybí - např. představitost nebo právě zaměření na osobní rozvoj. Jeho určitou slabinou je, že spiritualitu naopak spojuje spíše s úzkostností a neuroticismem.

Dotazník vyjádření spirituality (Expressions of Spirituality Inventory - ESI) D. A. MacDonalda z roku 2000 se pokusil propojit několik do té doby existujících dotazníků. Má 98 položek, které tvoří 5 původních základních kategorií: Kognitivní a afektivní orientace ke spiritualitě, Zkušenostně-fenomenologická dimenze, Existenciální well-being, Paranormální přesvědčení a Náboženská.

Jako další doplňující kategorie pak formuluje Produkty spirituality, Pozitivní sebepojetí a Styly učení a ovládání stavů vědomí. Pokoušel se v něm také ustavit spiritualitu jako šestou oblast k pětifaktorovému modelu osobnosti.

Širší verze jeho dotazníku z roku 1997 má 218 položek a nese název **Expressions of Spirituality Scale - ESS**.

Do této kategorie patří i Elkinsův (s Hedstromem, Hughesem, Leafem a Saundersem) **Dotazník spirituální orientace (Spiritual Orientation Inventory - SOI)** z roku 1988. Má 85 položek v 9 základních oblastech (Transcendentní dimenze, Altruismus, Vědomí tragičnosti, Idealismus, Nezávislost na materiálních hodnotách, Posvátnost života, Životní poslání, Ovoce spirituality a Osobní jistota smyslem života). Je nenáboženský a některými jeho položkami jsme se proto mohli inspirovat i při tvorbě našeho dotazníku DSARO.

Howdenův **Spiritual Assessment Scale - SAS** (1992) má 28 položek rozčleněných do čtyř kategorií - Sjednocující propojenost, Vnitřnost, Transcendence a Smysl života.

Hoodův **Dotazník mystiky (Mystical Experiences Scale)** je naproti tomu nenáboženský, kulturně neutrální a umožňuje popisovat běžné i výjimečné zážitky. Je původně z roku 1975 a byl aktualizován v letech 2001 a 2003. Má 32 položek v osmi

dimenzích (Sjednocení, Nevyslovitelnost, Vnitřní subjektivnost, Časoprostor, Pozitivní city, Náboženská, Intuitivnost a Ego).

Prožitkovou složkou spirituality se zabývá originální český *Test spirituální citlivosti* (Říčan, Janošová, 2007), který je ukázkou nedotazníkové metody, neboť využívá evokativních obrazů. Jeho cílem je hodnotit tendenci probandů volit „spirituální“ city.

Dále lze zmínit 70-položkovou prožitkovou *Škálu vrcholných zkušeností (Peak Experiences Scale - PES)* Mathese, Zevona, Rotena a Joergera z roku 1982), či sedmipoložkový *Index of Core Spiritual Experience - INSPIRIT* (Kass, Friedman, Leseman, Zuttermeister, Benson, 1991) zaměřený na existenci vyšší moci a vztah k ní.

Nicméně žádný z dostupných dotazníků neumožňuje zkoumat samostatně širší komplexní spektrum nenábožensky pojeté spirituality složené z jednotlivých dílčích složek a zároveň je korelovat s obecnými aspekty zaměření osobnosti na rozvoj a růst, což je cílem našeho dotazníku DSARO.

1.4 OSOBNOST SPIRITUÁLNĚ A SEBEROZVOJOVĚ ZAMĚŘENÉHO ČLOVĚKA

Vzhledem k tomu, že pohledy na spiritualitu i její měření se různí, rozhodl jsem se pro účely mého testování seskupit vlastnosti, postoje a prožitky duchovně zaměřeného člověka do 15 kategorií. Jsou to obecné oblasti prožívání a vlastnosti, které jsem při svém dlouhodobém pozorování identifikoval u spirituálně založených lidí všech možných duchovních zaměření.

Doplnil jsem je však i o charakteristiky lidí, kteří se zajímají o hlubší otázky hledání životního smyslu a svého vlastního životního zaměření či poslání. A též o pozorování charakteru osobnosti a zájmů těch lidí, kteří intenzivně pracují na svém osobním růstu - ať již formou účasti na psychotherapeutických či koučovacích výcvicích, tak i v podobě návštěv různých seberozvojových a zážitkových seminářů.

Tito lidé pak ani nemusejí být nijak zvlášť nábožensky nebo spirituálně zaměřeni, ale spirituální aspekt jejich povahy spatřuji právě v jejich hlubším zájmu o svůj seberozvoj.

S nimi jsem pak porovnával aspekty osobnosti a prožívání následovníků u nás nejrozšířenějších konkrétních duchovních směrů - tedy katolického a protestantského křesťanství, buddhismu, hinduismu, šamanismu a pohanství.

Na základě charakteristik odpozorovaných z chování a vyjadřování všech těchto skupin lidí, a také po studiu rozsáhlé duchovní a seberozvojové literatury, jsem pak sestavil položky mého dotazníku DSARO a seskupil je podle vzájemných tematických souvislostí do 15 kategorií, které by mohly tvořit spirituální aspekty rozvoje osobnosti.

Na to, jestli se potvrdí, zda se jedná skutečně o psychologické a matematické faktory a nakolik se překrývají, se budu orientovat v jiné práci. V tomto textu (Písemné práci III) se soustředíme na zjištění, zda odpovídají spiritualitě definované v jiných dotaznících, zejména v Pražském dotazníku spirituality (PDS), a tak se pokusíme test DSARO validizovat.

Předtím přidám ještě pár poznámek k vlastní tvorbě dotazníku DSARO. Výše zmíněným způsobem jsem vybral následujících 15 aspektů rozvoje osobnosti, které by podle definic uvedených v předminulé kapitole mohly být považovány za spirituální:

Spirituální aspekty rozvoje osobnosti:

Oblasti testu DSARO - spirituální aspekty rozvoje osobnosti	Heslo	Zkratka
Vztah s Bohem	Bůh	B
Sebezdokonalování a cílové zaměření	Cílovost	C
Duchovní prožitky a dary	Duchovnost	D
Přítomný okamžik a emoce	Emoce	E
Fascinace posvátnem a tajemnem	Fascinace	F
Idealismus	Ideály	I
Potřeba a pocit jednoty či sjednocení	Jednota	J
Sounáležitost a láska	Láska	L
Oslovitelnost a nasměrování zvnějšku	Nasměrování	N
Obrazné myšlení a interní prožívání	Obraznost	O
Náboženské přesvědčení	Přesvědčení	P
Sebepojetí a reflexe	Reflexe	R
Smysluplnost	Smysl	S
Vrcholné zážitky	Vrcholy	V
Zdroje nadhledu a vnitřní síly	Zdroje	Z

Je vidět, že z těchto kategorií jsou pouze tři přímo spojeny s náboženskými zážitky a představami (Vztah s Bohem, Duchovní prožitky a dary a Náboženské přesvědčení). Ostatní kategorie obsahují spíše obecnější předpoklady osobního růstu, které jsou spojené s touhou člověka po sebepřesahu a jsou tak podle toho, jak jsme spiritualitu popsali výše, ve své podstatě spirituální povahy.

Specifickou kategorií je skupina otázek označená V = Vrcholné zážitky, která mapuje mimořádné zkušenosti, které nemusí mít korelaci s žádnou z ostatních položek, protože se jedná o ojedinělé mimořádné prožitky, které daný člověk buď měl, nebo neměl.

2. ADMINISTRACE DOTAZNÍKU DSARO

K vlastní administraci dotazníku jsem využil internetový portál www.vyplnto.cz (<http://www.vyplnto.cz/realizovane-pruzkumy/spiritualni-aspekty-osobnost/>). Šetření probíhalo ve dnech 22. 09. 2013 - 31. 10. 2013. Dotazník obsahoval 107 mých otázek. Z toho bylo 13 otázek demografických, 4 otevřené umožňující osobní vyjádření respondentů a 90 položek vlastního testu DSARO (šest pro každou z 15 kategorií).

Otázky z 15 okruhů byly v dotazníku přeuspořádány tak, aby položky zjišťující stejný aspekt spirituality nešly v pořadí za sebou, ale postupně se vždy po patnácti otázkách vystřídaly.

Můj dotazník na Vyplnto též na konci zahrnoval rovnou i 36 otázek Pražského dotazníku spirituality za účelem validace testu. Tyto otázky byly oddělené upozorněním na přechod k standardnímu validizačnímu testu jiného autora.

Obě části testu (moji i Říčanovu) platně vyplnilo 258 respondentů. Průměrná doba vyplňování činila 32 minut, a to včetně položek PDS.

Návratnost plně vyplněných dotazníků byla 36,9 % ze všech respondentů, kteří začali test vyplňovat, a to proto, že jsem kritérium platného vyplnění nastavil velmi přísně: Muselo být vyplněno všech 90 čtyřpoložkových otázek dotazujících se na 15 faktorů testu DSARO a

zároveň i všech 36 položek testu Říčanova. Celých 63 % respondentů tedy vyplňování dotazníku někdy v průběhu testu vzdalo. Nejčastěji, když narazili hned v úvodu na otevřené otázky vyžadující vlastní hlubší zamyšlení o svých životních přesvědčeních a hodnotách, nebo pak při přechodu na druhý standardizovaný test PDS.

Povzbuzující však je skutečnost, jak velké množství návštěvníků portálu Vyplňto.cz téma zaujalo natolik, že se do takto náročného a rozsáhlého testu vůbec pustili (699 lidí za pět týdnů!).

2.1 LIMITY A SLABINY VÝZKUMU, ZÍSKANÉHO VZORKU RESPONDENTŮ A POUŽITÉHO DOTAZNÍKU

Výše uvedenými faktory je dáno, že mám k dispozici odpovědi pouze od takových účastníků, které téma skutečně zvláště zajímalo a vydrželi s vyplňováním až do konce. Dá se tudíž předpokládat, že to byli lidé více spirituálně zaměřeni, než zbytek populace, a to už i proto, že se vůbec jali odpovídat na takto nazvaný dotazník. Mé výsledné normy tedy až na pár výjimek bohužel nezahrnují vyložené materialisty, kteří dané téma pro sebe považují za nerelevantní, a tudíž test vůbec nevyplnili.

Z analýzy demografických a statistických údajů o účastnících výzkumu dále vyplývá, že vyloženě nábožensky orientovaných respondentů (tedy buď nábožensky vychovávaných, nebo aktuálně se hlásících ke konkrétnímu náboženství) byla ve vzorku méně než čtvrtina, což dává naději, že výsledky mohou zobrazovat z tohoto hlediska relevantní vzorek populace.

Na druhou stranu se však u konkrétní otázky plných 40% účastníků identifikovalo s nějakým konkrétním druhem spirituality - což je ovšem ve srovnání s běžnou populací České republiky asi přece jen o dost vyšší hodnota, než by vyšla u plně reprezentativního vzorku.

Z hlediska získávání respondentů jsem kromě samotného umístění na Vyplňto.cz na dotazník osobně upozornil mé denní i dálkové studenty filozofie na soukromé vysoké škole managementu NEWTON College, dále spolužáky ve dvou psychoterapeutických výcvicích (Gestalt a Bodyterapie) a také mé duchovně založené přátele zejména protestantského zaměření. Též jsem výzvu k vyplnění zveřejnil na Facebooku a na mém profilu na LinkedIn.

Tím je dáno, že značná část respondentů se zřejmě rekrutovala z okruhu mých známých, kteří tudíž měli i větší ochotu test vyplnit až do konce. Zároveň jsou to lidé, kteří v něčem rezonují s mým vlastním zaměřením a tedy i se způsobem, jak byly otázky formulovány a co konkrétně zjišťovaly. To je dalším omezením reprezentativnosti zjištěných odpovědí ve vztahu k celé populaci.

Na klíčových 90 otázkách účastníci odpovídali výběrem ze 4 možností – 1.) nesouhlasím / téměř nikdy, 2.) spíše nesouhlasím / zřídka, 3.) spíše souhlasím / často a 4.) rozhodně souhlasím / mnohdy.

Musím říci, že někteří respondenti kritizovali dvojznačnost nabízených odpovědí. U některých otázek si totiž nebyli jisti, zda mají použít spíše první variantu odpovědi měřící míru jejich ztotožnění s formulovaným výrokem (např. „nesouhlasím“), nebo raději druhou variantu chápání zohledňující frekvenci výskytu dané situace (např. „téměř nikdy“). Měl jsem za to, že použiji číselnou škálu míry souhlasu 1 - 4 a vše bude jasné, ale v tomto ohledu jsem se v odhadu způsobu myšlení účastníků výzkumu zmýlil.

Též zmiňovali, že u otázek, které obsahovaly dvě tvrzení spojené souřadnou spojkou „a,“ občas nevěděli, jak se rozhodnout, protože u první části otázky by přitakali, zatímco u

druhé části nikoliv. Např. u tvrzení: „Zajímám se o filozofii a zkoumám vše, co nějak souvisí s Bohem a s hlubšími duchovními otázkami“ třeba někteří namítali, že se nezajímají ani o filozofii, ani o Boha, ale hlubší duchovní otázky zkoumají a tudíž nevědí, jak na dané tvrzení reagovat - zda s ním souhlasí nebo nikoliv. Tady jsem opět předpokládal, že na čtyřúrovňové škále určí míru ztotožnění se s daným výrokem s menšími potížemi, než se nakonec ukázalo a v daném případě třeba zaškrtnou druhou možnost - tedy: „spíše nesouhlasím / zřídka.“

2.2 INSTRUKCE K VYPLŇOVÁNÍ DOTAZNÍKU DSARO

Z hlediska dotazníkových otázek a tvrzení byly jinak než čtyřúrovňovou škálou definovány pouze úvodní demografické otázky dotazující se na pohlaví, věk, vzdělání, profesi a duchovní zaměření respondentů. Poté následovaly čtyři otevřené otázky, které měly za účel podrobněji zmapovat jejich světobzor, přesvědčení a hodnoty vyjádřené vlastními slovy. Tyto otázky povinné nebyly.

Všechny ostatní položky dotazníku - kromě oněch čtyř zmíněných otevřených otázek - byly povinné, tudíž k validnímu odeslání dotazníku bylo zapotřebí, aby byl vyplněn téměř kompletně.

Všechny položky byly formulovány tak, aby kladná odpověď sytila spiritualitu daného jedince a pokud možno zároveň i jeho zaměření na osobní rozvoj. Dotazník obsahoval též několik lži-skórových položek ve formě opakovaných jinak formulovaných dotazů na tutéž věc.

Instrukce k vyplňování dotazníku zněly následovně:

Dotazník spirituálních aspektů rozvoje osobnosti DSARO je určen všem respondentům bez rozdílu a je součástí mé práce na katedře psychologie FF UK Praha v rámci předmětu Teorie psychodiagnostiky a psychometrie.

Jeho účelem je vytvořit normy na určování míry nasycení duchovních složek osobnosti u respondentů a srovnat je s výsledky Říčanova Pražského dotazníku spirituality.

Výsledky výzkumu pak poslouží mimo jiné k určení korelací, nakolik dotazníkem definovaná osobní duchovnost souvisí s předpoklady a zájmem člověka se osobnostně rozvíjet.

Dotazník je poněkud rozsáhlejší, ale snad pro vás bude zamyšlení se nad ním zajímavé. Vyplňování vám zabere cca 30 minut.

Odpovědi na otázky dotazníku jsou většinou škálovány ve čtyřech úrovních:

- 1 nesouhlasím, téměř nikdy*
- 2 spíše nesouhlasím, zřídka*
- 3 spíše souhlasím, často*
- 4 rozhodně souhlasím, mnohdy*

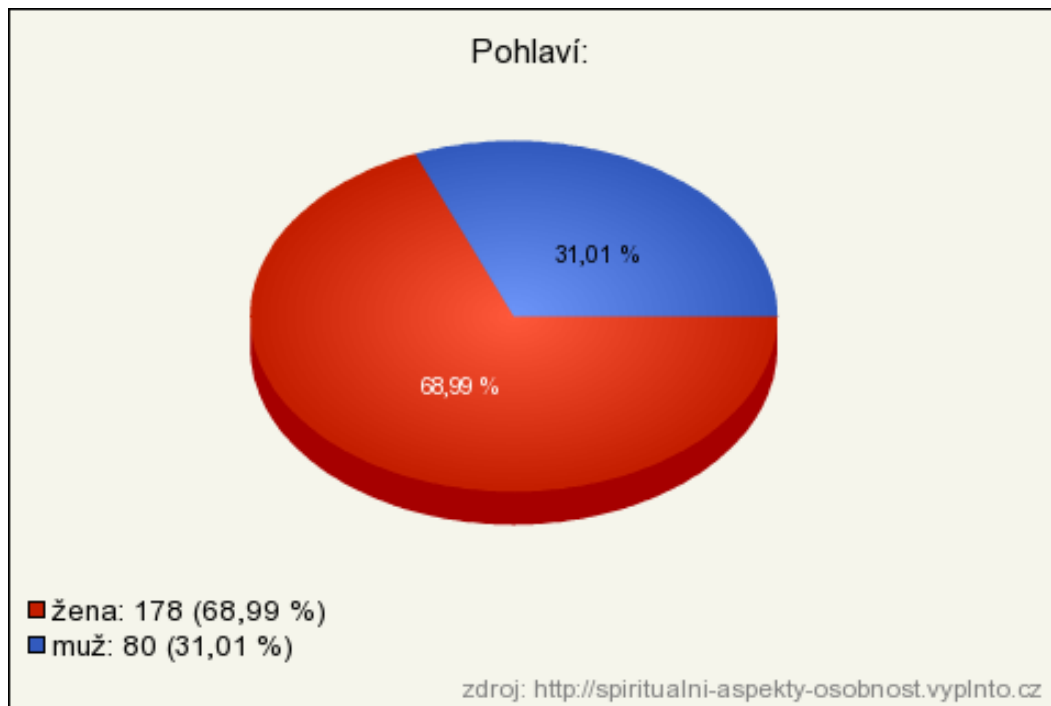
A tady mi v instrukcích chybělo konkrétnější doporučení, že u každé otázky mají účastníci vzít v úvahu jen tu ze dvou variant vyjádření, která je pro danou otázku relevantnější, tedy buď míra souhlasu, nebo frekvence výskytu, případě když se nebudou umět rozhodnout, tak preferovat číselné vyjádření škály - tedy zda je celý výrok vystihuje spíše méně (1) nebo více (4).

3. POPIS VZORKU RESPONDENTŮ DOTAZNÍKU DSARO

Jak jsem uvedl, celý dotazník platně vyplnilo celkem 258 respondentů.

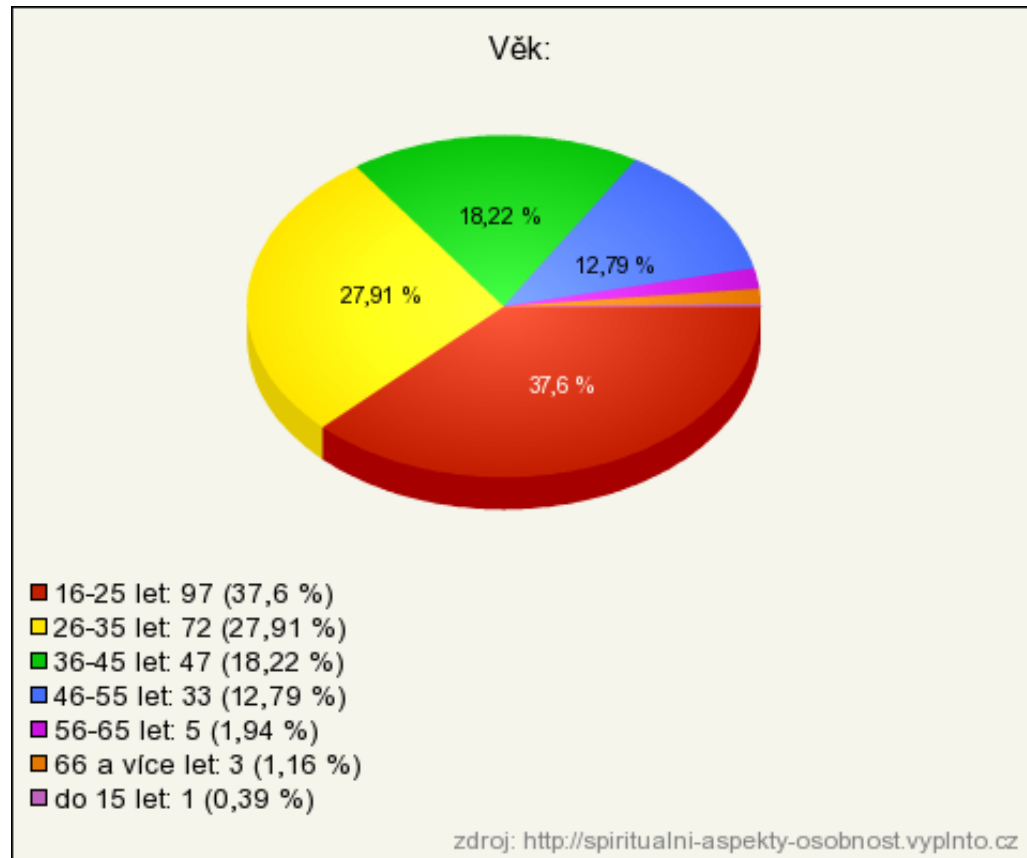
3.1 POHLAVÍ

Rozložení pohlaví respondentů se ukázalo jako nerovnoměrné. Z celkového počtu probandů bylo 178 žen (69% vzorku) a 80 mužů (31% účastníků), což bylo ovšem u tématu spirituality možné očekávat. I zde se potvrdilo, co se dalo očekávat, že spiritualita bude o něco zajímavějším tématem spíše pro ženy, zatímco muže budou více lákat pragmatičtější témata, jako je např. kariéra, sport, zábava, profesní zájmy či překonávání výzev.

3.2 VĚKOVÁ STRUKTURA

Co se týče věku, nejvíce respondentů se pohybovalo v rozmezí mezi 16 a 25 lety, což je dáno jak věkovou skupinou mnou oslovených studentů filozofie, tak i převažujícím profilem lidí, kteří obvykle vyplňují dotazníky na portálu Vyplňto. Ale oproti jiným zde publikovaným výzkumům byly u toho mého poměrně výrazně zastoupeny i jiné věkové skupiny, takže výsledky zahrnují celé věkové spektrum aktivní populace.

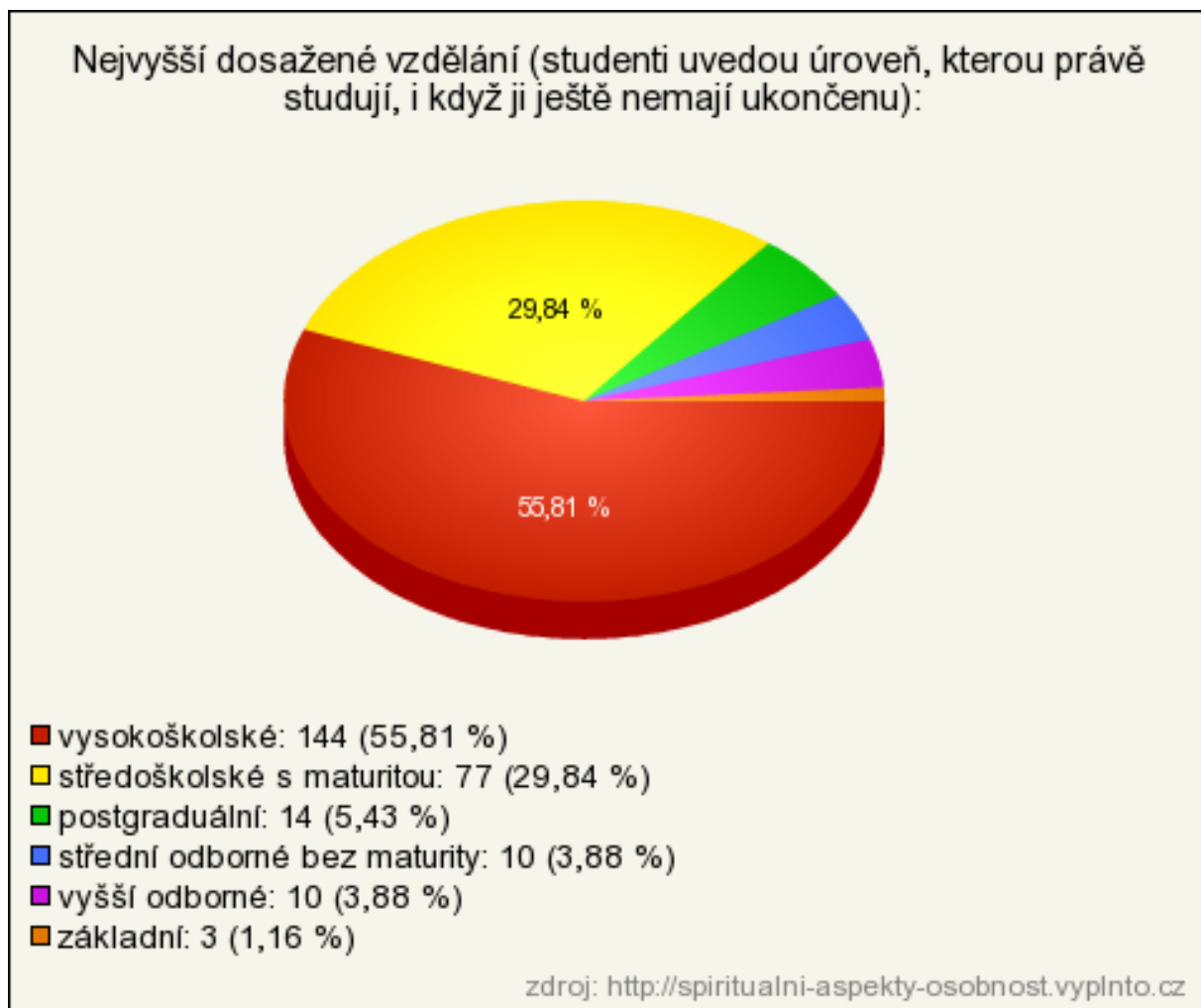

3.3 VZDĚLÁNÍ

Z hlediska vzdělání nejvíce respondentů (56%) absolvovalo, nebo právě studuje vysokou školu či dokonce dosáhlo postgraduálního akademického stupně (5,5%). Vezmeme-li v úvahu i 30% aktuálních středoškoláků mezi účastníky, tak je zřejmé, že výsledné normy nebudou relevantní pro méně kvalifikovanou část populace.

To je vzhledem k danému tématu i pochopitelné, neboť spiritualita pravděpodobně dnes nebude příliš atraktivní pro lidi, kteří se věnují řemeslné profesi, bojují o svou holou existenci nebo jsou materialističtějšího založení a mají tudíž zcela jiné starosti, než se zajímat o duchovno.

A také je jasné, že níže kvalifikované skupiny obyvatel netráví svůj čas vyplňováním akademických dotazníků.

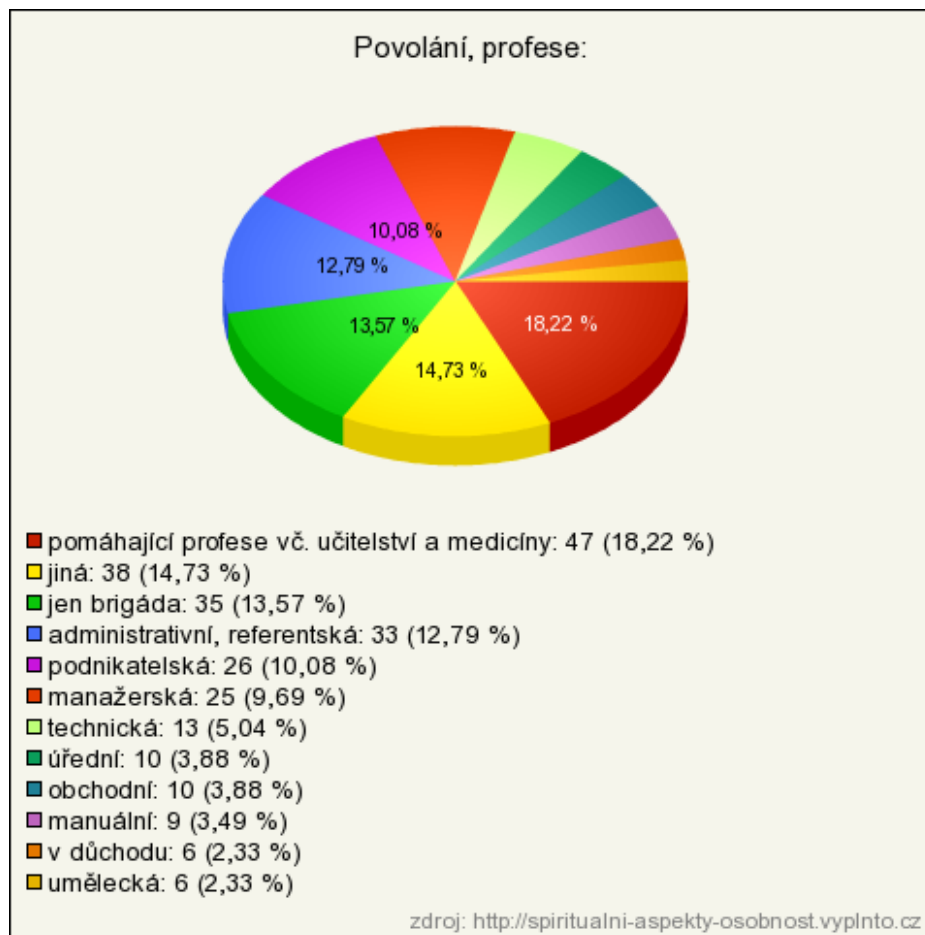

3.4 PROFESE

Profesně je nejvíce účastníků (18%) z okruhu pomáhajících profesí (z toho 5% psychologů).

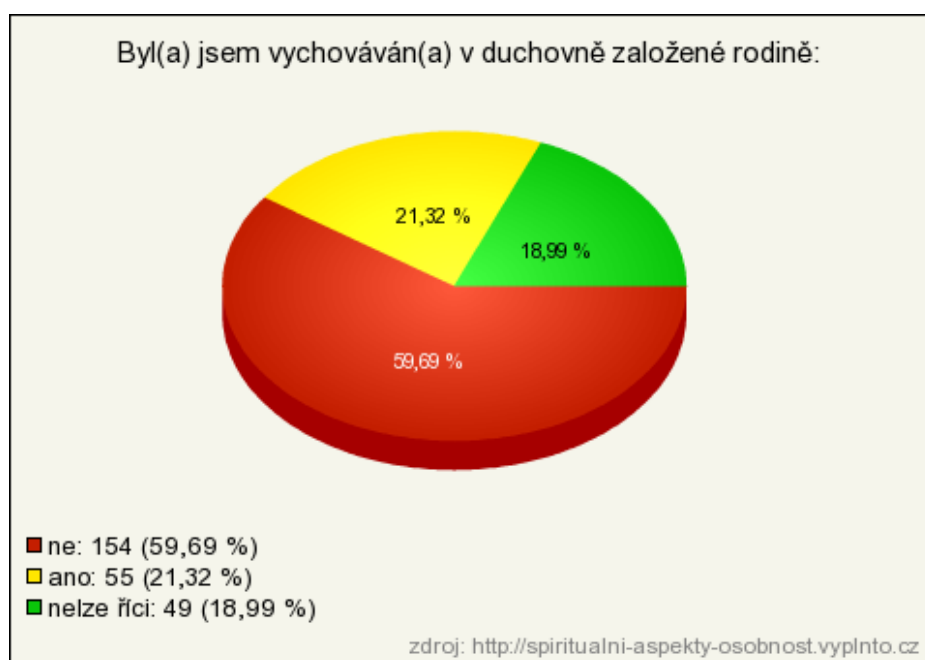
Velký počet respondentů (15%) se zařadil do kategorie „Jiná nespecifikovaná profese,“ což ukazuje na mé nedostatečně dobré rozčlenění nabídnutých alternativ v dotazníku.

Do této kategorie se zařadili studenti, kteří ještě nepracují ani nechodí na brigádu a nemohli tudíž zvolit žádnou specifickou profesi.

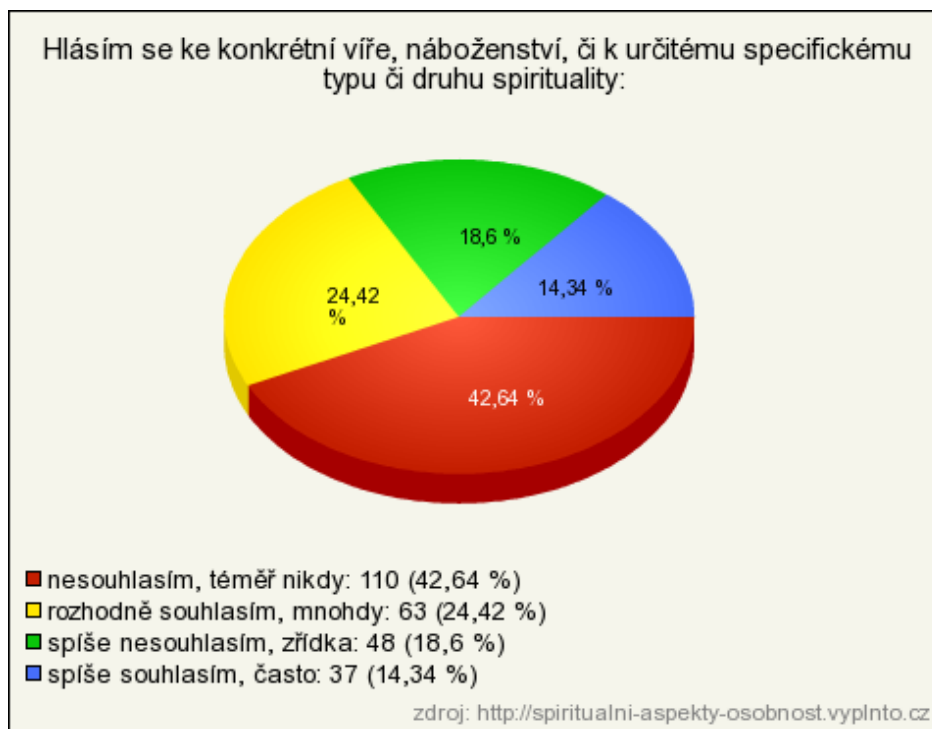

3.5 NÁBOŽENSKÝ PROFIL RESPONDENTŮ

Jen 21% respondentů bylo vychováváno v jednoznačně duchovně založené rodině.

42,5% respondentů se nehlásí k žádnému konkrétnímu náboženství nebo specifickému druhu spirituality, zatímco 24% jasně uvádí své konkrétní náboženské zaměření (12% z celkového počtu účastníků se řadí k protestantskému proudu křesťanství).

To naznačuje, že se z tohoto hlediska jednalo o poměrně reprezentativní vzorek populace a výsledky nebudou zkresleny příliš jednostranným zaměřením účastníků, což hrozilo, uvážíme-li specifika autorem přímo oslovených skupin.

Na druhou stranu k nějaké konkrétní spiritualitě se v součtu ať již více, nebo méně jasně hlásí 39% účastníků, což je poměrně dost.

4. POLOŽKOVÁ ANALÝZA DSARO

Po sběru dat bylo dalším krokem přípravy testu DSARO provedení položkové analýzy za účelem zkvalitnění testu.

4.1 KVALITATIVNÍ POLOŽKOVÁ ANALÝZA

Tato první část mé položkové analýzy proběhla ještě před administrací testu a spočívala v kontrole správnosti a srozumitelnosti jednotlivých otázek. V této fázi jsem předběžný dotazník zkusmo předložil čtyřem lidem, kteří test vyplnili a pak podle svých zkušeností se srozumitelností, snadností či jednoznačností otázek mi pomohli některé položky vyřadit, přeformulovat či nahradit jinými.

4.2 KVANTITATIVNÍ POLOŽKOVÁ ANALÝZA DSARO

Do kvantitativní položkové analýzy nakonec vstoupilo 90 takto předběžně odladěných položek. Nejprve jsem zjišťoval jejich obtížnost, tedy zda se přespříliš respondentů nepřiklání k odpovědím pouze na jedné z krajních mezí škály, tedy buď na úrovni 1, nebo 4. Při této

zkoušce nebylo potřeba vyřadit žádnou z položek - ani jedna z nich neměla obtížnost mimo rámec 0,2 - 0,8 (přičemž za ještě přijatelný úzus se považuje rozmezí obtížnosti 0,1 - 0,9).

Tak se ukázalo, že naformulované otázky umožňovaly dostatečný rozptyl odpovědí na obě strany škály a nebyly tudíž ani triviální, ani pro všechny kategorie respondentů příliš jednoznačné. Obtížnost položek tedy byla nastavena správně.

4.2.1 Obtížnost položek

V následující tabulce jsou uvedeny obtížnosti jednotlivých položek testu DSARO (od 0 do 1) a také průměrné dosažené hodnoty (na škále od 1-né do 4) u všech respondentů.

Barevné pozadí v okénku Obtížnost vyznačuje tmavě červenou barvou úroveň obtížnosti 0,30 a méně (jsou to tedy z hlediska spirituality obtížnější položky) a tmavě zelenou barvou obtížnost 0,70 a více (jedná se o snazší položky).

Světle červené položky vyznačující se mírně vyšší obtížností tedy naznačují u respondentů, kteří na ně odpovídali kladně, vyšší spiritualitu (rozlišují mezi účastníky z hlediska aspektu spirituality více) a tmavě červené položky naznačují již výrazný příklon až k náboženskému pólu spirituality.

Zelené položky naopak označují obecněji prožívané aspekty zdravé osobnosti (jsou to tedy položky snadnější a z hlediska spirituality rozlišují méně). Tmavě zelené položky tak přímo se spiritualitou ani nemusejí souviset, protože jsou obecně společné mnoha lidem.

Tmavě a světle červené podbarvení samotného textu otázek ukazuje na ty, které měly horší korelace s hrubým skórem ostatních oblastí, jak uvidíme v další kapitole. Červeně vyznačené číslo otázky označuje položky, které jsme nakonec museli vyřadit kvůli nízké korelaci s celkovým HS.

	Ot.	Položka	Průměr	Obtíž.
Bůh	32	Považuji duchovno a spiritualitu za důležitou a zásadní součást svého života:	2,88	0,63
	47	Pěstuji osobní vztah s Bohem a zakouším od něj bezpodmínečné přijetí:	1,94	0,31
	62	Vnímám a prožívám Boha jako živou inteligentní bytost a zakouším interakci s ním jako dvoustranný rozhovor:	1,81	0,27
	77	Zajímám se o filozofii a zkoumám vše, co nějak souvisí s Bohem a s hlubšími duchovními otázkami:	2,33	0,44
	92	Zakusil(a) jsem prožitky ztotožnění se, sjednocení, spojení a splynutí s Bohem:	1,64	0,21
	107	Mám zážitky oslovení vnitřním hlasem, vedení vyšší moudrostí nebo přímo Bohem:	1,78	0,26
Cílovost	27	Jsem velmi náročný(á) sám(sama) na sebe, mám jasné vyšší životní cíle a priority, pro které stojí za to napnout veškeré své úsilí:	2,91	0,64
	42	Dokážu radikálně změnit své smýšlení, postoje, názory na svět i své chování, když se přesvědčím o neúčinnosti starých přesvědčení:	2,60	0,53
	57	Umím se přimět k jednání na základě poslušnosti základním principům a hodnotám, kterým věřím, i když by pro mě bylo jednodušší udělat něco jiného:	2,79	0,60
	72	Mám schopnost dobře snášet a překonávat utrpení, dokážu se na svůj úkor obětovat pro něco většího nebo pro někoho jiného:	2,56	0,52
	87	Mám vášnivou touhu po sebezdokonalování a osobním růstu:	3,16	0,72
	102	Vyznačuji se silnou snahou odstraňovat své charakterové vady a překonávat své sklony k nesprávnému jednání:	2,68	0,56

Dary	19	Pozoruji u sebe schopnosti, které by bylo možné označit za "nadpřirozené," nebo za tzv. "duchovní dary":	2,19	0,40
	34	Zažil(a) jsem silný prožitek duchovního vysvobození, záchrany či "spasení":	2,05	0,35
	49	Mívám intenzivní pocity vnitřního očistění, odpuštění, smazání viny či přijetí "milosti":	1,96	0,32
	64	Mám dojem, že jsem prožil(a) reálné setkání s nějakou duchovní bytostí či s jinou nadpřirozenou entitou:	1,85	0,28
	79	Mívám zkušenosti osobní víry, která se mi v praxi reálně osvědčila a kdy má modlitba byla "zázračně" vyslyšena:	2,40	0,47
	94	Mám silné zážitky osvícení, nečekaného prozření, osobního zjevení či duchovního vhledu:	1,91	0,30
Emoce	28	Pravidelně provazuji meditaci, rozjímání a jiná duchovní cvičení směřující k osobnímu a duchovnímu růstu:	2,05	0,35
	43	Mám zkušenosti se silnými prožitky bytí tady a teď, dokážu žít v přítomném okamžiku a vychutnat si jej:	2,73	0,58
	58	Mívám pocity téměř nadpozemského štěstí a radosti:	2,20	0,40
	73	Zažívám až nadpozemský pocit klidu a pokoje:	2,09	0,36
	88	Mívám silné přesahující city a emoce, bývám přemožen(a) prožitky krásy a harmonie:	2,58	0,53
	103	Dokážu si uvědomovat život v bezprostřední přítomnosti bez neustálého odvádění zaměření mé mysli do minulosti či budoucnosti:	2,45	0,48
Fascinace	20	Prožívám okamžiky fascinace hvězdnou oblohou, přírodou, nebo řádem světa, které mě vedou k zamýšlení se nad podstatou a smyslem existence:	3,15	0,72
	35	Zakusil(a) jsem silný zážitek posvátné hrůzy, úděsu, úžasu, či bázně:	2,00	0,33
	50	Mám respekt a úctu k něčemu většímu, než jsem sám (sama):	3,21	0,74
	65	Mám schopnost vnímat zvláštní sílu a energii nějakého místa - např. určité posvátné nebo kultovní lokality:	2,35	0,45
	80	Uvědomuji si posvátnost života, případně i vlastního těla:	2,74	0,58
	95	Přitahuje mě vše tajemné a neprobádané, přistihuji se, že bývám fascinován(a) tajemstvími existence, láká mě nadpřirozeno:	2,60	0,53
Ideály	21	Jsem přesvědčen(a), že při řešení všech složitých otázek a problémů jistě existuje objektivně správný postup, který povede ke správným výsledkům:	2,72	0,57
	36	Dokážu se nadchnout pro ideály a věci, které přesahují běžnou každodennost:	3,04	0,68
	51	Nemohu se ubránit aktivitám, které by se daly označit za naivní snahu změnit svět k lepšímu:	2,52	0,51
	66	Mám vypěstovaný silný cit pro nespravedlnost ve světě a vnímám u sebe touhu po dokonalosti a absolutní pravdě:	2,77	0,59
	81	Jsem si silně vědom(a) absolutní prioritnosti nemateriálních hodnot v životě:	2,80	0,60
	96	Umím se ztotožnit s určitým idolem, identifikovat se s nějakým vzorem a dokážu být oddán(a) svému ideálu:	2,08	0,36
Jednota	22	Mívám pocit tajemného sjednocení a sepjetí s vesmírem, přírodou a s celým bytím:	2,48	0,49
	37	Dokážu v rozmanitosti, protikladech a paradoxech vidět jednotu (vnímat je jako součást jednoho většího bezrozporného celku):	2,92	0,64
	52	Ve věcech a dějích mívám tendenci vidět spíše celek a souvislosti, než dílčí detaily:	2,82	0,61
	67	Cítím se být ve své psychice nějak tajemně propojen(a) se všemi ostatními lidmi, a to i s těmi, kteří žili v dávné minulosti:	1,87	0,29

	82	V rozmanitých životních situacích si dokážu zachovat integritu své osobnosti - ve svých postojích se nenechám příliš ovlivňovat okolnostmi, ani okolím:	2,87	0,62
	97	Prožívám až mystické sjednocení všech částí své bytosti - mého ducha, duše a těla (např. při meditaci, duchovním cvičení nebo při sexu):	1,91	0,30
Láska	30	Obdivuji ty, kdo konají dobro a nějak výrazně slouží lidstvu:	3,24	0,75
	45	Mám silné sociální cítění a soucit s jinými lidmi i s dalšími bytostmi:	3,14	0,71
	60	Při setkání s druhými lidmi mívám prožitek božství, které v nich a v našem vzájemném setkání vnímám:	1,71	0,24
	75	Mým konzistentním životním postojem vůči druhým lidem je altruismus, tedy přání všeho dobrého a snaha pro ně něco udělat:	2,75	0,58
	90	Mám schopnost vžít se do druhých lidí a za žádných okolností je nesoudit:	2,78	0,59
	105	Mám opakující se zkušenost se zážitkem hlubokého až spirituálního společenství s druhými lidmi:	2,00	0,33
	Nasměrování	24	Mohu uvést konkrétní zkušenosti, kdy jsem přijal(a) zásadní oslovení a nasměrování do svého dalšího života od konkrétních pro mě inspirativních osobností:	2,50
39		Dokážu se ztotožnit s mytickým, pohádkovým, filmovým nebo jiným silným příběhem a vžít si z něj inspiraci, oslovení či životní nasměrování:	2,95	0,65
54		V konkrétní věci jsem zakusil(a) moc a sílu duchovní autority jiného člověka nade mnou (ať již v podobě "požehnání," či "prokletí"):	1,95	0,32
69		Dám na výklad snů, zkoumání věštb a proroctví, či na jiné metody odhalování budoucnosti při hledání dalšího směru ve svém životě:	1,87	0,29
84		Zásadně se obklopuji hluboce inspirativními lidmi, v mnoha ohledech se jimi nechávám ovlivnit a dám na jejich rady:	2,41	0,47
99		Ve vlivu vnějších okolností a událostí na můj život vidím určité řízení osudu a беру je za součást vedení a směřování na mé cestě:	2,53	0,51
Obraznost	18	Mám bohatý vnitřní svět a schopnost intenzivního prožívání, takže se sám(a) se sebou nenudím:	3,33	0,78
	33	V hovorů nebo ve filmu vnímám sílu metafor, symbolických vyjádření či obrazů a umím je také sám(sama) aktivně používat pro oživení svého vyprávění:	2,82	0,61
	48	Disponuji dobrou fantazií, obrazotvorností a schopností tvořivé imaginace:	3,09	0,70
	63	Mám tak silnou představivost, že jsem schopen(na) i v bdělém stavu vidět pohyblivé vnitřní obrazy a rozmlouvat s vnitřními hlasy:	2,00	0,33
	78	Ve vyprávěných, hraných či čtených příbězích vnímám paralely se svým vlastním životem, které mě oslovují:	2,83	0,61
	93	Mívám silnou intuici a dokážu získat přístup k nečekaným zdrojům vnitřní moudrosti:	2,31	0,44
Přesvědčení	23	Hlásím se ke konkrétní víře, náboženství, či k určitému specifickému typu či druhu spirituality:	2,21	0,40
	38	Převládá u mě přesvědčení, že nakonec vše dobře dopadne a ve světě zvítězí dobro nad zlem:	2,74	0,58
	53	Vnímám smrt jako určitý druh návratu domů a mám pevnou naději na život po smrti:	2,56	0,52
	68	Jsem přesvědčen(a) o existenci absolutní objektivní pravdy:	2,36	0,45
	83	Jsem přesvědčen(a) o existenci stvořitele světa jako inteligentního prvotního hybatele:	2,27	0,42
	98	Věřím ve funkčnost různých rituálů a talismanů a prožívám na sobě sílu jejich působení:	1,93	0,31

Reflexe	26	Mám zkušenost s intenzivními pocity vnitřního znečištění a špatného svědomí:	2,57	0,52
	41	Dokážu zakoušet prožitky jakéhosi všeobsahujícího božství přebývajících uvnitř mě a uvědomuji si svou božskou podstatu:	2,05	0,35
	56	Jsem schopen(na) se pokořit a smýšlet o sobě jako o někom menším, než jsou druzí:	2,45	0,48
	71	Mám vědomí a prožitek svého skutečného "já", které se odlišuje od všeho, co o sobě a o okolí poznávám:	2,31	0,44
	86	Jsem spokojen(a) s tím, kým jsem a se vším, co ke mně patří:	2,82	0,61
	101	Mám silný pocit vlastní jedinečnosti, hodnoty a ceny:	2,75	0,58
Smysl	29	Mívám nevysvětlitelné pocity absurdity a nereálnosti svého každodenního fungování na světě:	2,14	0,38
	44	Jsem pevně přesvědčen(a), že vše na světě se děje z nějakého dobrého důvodu a má to svůj účel:	2,94	0,65
	59	Jsem přesvědčen(a) o existenci životního poslání a specifického úkolu pro každého člověka:	2,71	0,57
	74	Mívám silné povědomí, že život má vyšší smysl a že v něm jde o něco víc:	2,80	0,60
	89	Dobře znám strach ze smrti a z vlastní neexistence:	2,27	0,42
	104	Jsem si jasně vědom(a) mého vlastního životního určení a cíle a dělám vše pro to, abych jej neminul(a):	2,41	0,47
Vrcholy	31	Mívám mystické zkušenosti, které jsou nevysvětlitelné a slovy nepopsatelné:	1,96	0,32
	46	Zažívám pocity naprosté extáze a nekontrolovatelné radosti:	2,25	0,42
	61	Mívám prožitky pobytu mimo vlastní tělo či promítnutí svého života před očima jako filmu:	1,61	0,20
	76	Mezi svými zážitky mám i takové, které by bylo možné nazvat zázrakem nebo nadpřirozenou shodou okolností (synchronitou):	2,31	0,44
	91	Mívám zkušenosti s vlastními prožitky mimosmyslového vnímání, telepatie či šestého smyslu:	2,09	0,36
	106	Mám prožitky změněných stavů vědomí (např. halucinací, vidění živých mentálních obrazů či slyšení hlasů):	1,60	0,20
Zdroje	25	Dokážu si bez problémů udržet nadhled a odstup od záležitostí běžného každodenního života:	2,64	0,55
	40	Mívám hluboký vnitřní pocit vděčnosti za nezasloužená životní dobra:	2,71	0,57
	55	Zažívám extatické pocity vnitřní svobody:	2,21	0,40
	70	Mám pevné přesvědčení o své vlastní síle, schopnosti překonávat překážky a o svém konečném vítězství v životě:	2,78	0,59
	85	Disponuji zdravým a silným sebevědomím a dostatečnou sebejistotou:	2,64	0,55
	100	Uvědomuji si existenci hlubokého prázdného místa ve svém nitru, našel(la) jsem funkční způsoby jeho naplňování a pravidelně je praktikuji:	1,98	0,33

Jak je z výše uvedené tabulky vidět, hodnoty obtížností jednotlivých položek se pohybovaly v širokém rozmezí od 0,20 do 0,78. Jejich průměrná obtížnost pak činila 0,48, což dokládá optimální vystředění odpovědí.

V našem případě to znamená, že průměrná hodnota charakteristiky zjišťované testem DSARO byla u našeho vzorku střední a odpovědi účastníků byly stejnoměrně rozvrstvené na obě strany spektra.

Tudíž vzorek skutečně dobře pokrýval celou škálu respondentů a nacházeli se v něm jak ti, u kterých jsou zjišťované spirituální aspekty rozvoje osobnosti syceny výrazně, tak i ti, pro které mají jen nízkou relevantnost.

4.2.2 Korelace položek s hrubým skórem testu DSARO

V dalším kroku jsem vypočítal hodnoty Pearsonovy korelace jednotlivých položek s hrubými skóry. Učinil jsem tak zvláště ve vztahu k HS každé jednotlivé oblasti testu DSARO (15 zvoleným spirituálním aspektům rozvoje osobnosti), do které daná položka spadá.

Zároveň jsem zjišťoval i korelace mezi všemi jednotlivými položkami testu navzájem a také každé z nich s hrubými skóry ostatních oblastí (aspektů). Nakonec jsem též vypočítal korelace každé položky s hrubým skórem celého testu DSARO.

Hodnoty korelací s HS vlastní oblasti a s celkovým hrubým skórem testu jsou uvedeny v následující tabulce. Vyšší korelace jsou podkresleny zeleně, ty nižší růžově.

Z hlediska korelace s hrubým skórem vlastní oblasti nemusela být vyřazena žádná položka. Tyto dílčí korelace se pohybovaly vesměs kolem úrovně 0,7, což je velmi vysoká hodnota. Nejnížší dosažené výsledky neklesly u žádné z položek pod 0,32 - to je dostatečně vysoko nad požadovaných 0,2. Těchto z tohoto hlediska o něco slabších položek však bylo jen pár. Tím bylo potvrzeno, že vždy všech šest uvedených položek skutečně sytí daný dílčí zvolený aspekt testu DSARO (jeden z patnácti), který zkoumáme.

Při posouzení korelace jednotlivých položek s celkovým HS testu DSARO bez ohledu na jejich rozčlenění do 15 kategorií jsme však museli vyřadit položky č. 86 (R5), 89 (S5) a 85 (Z5), protože u nich korelace s celkovým HS DSARO klesly pod hodnotu 0,2. Tyto položky jsou vyznačeny červenými číslicemi v posledním sloupci tabulky a také červeným číslem otázky.

Tmavě a světle červené podbarvení samotného textu otázek ukazuje na ty, které měly horší korelace s hrubým skórem ostatních oblastí.

As.	Kód	Ot.	Položka	Korelace s HS oblasti	Korelace s celk. HS testu
Bůh	B1	32	Považuji duchovno a spiritualitu za důležitou a zásadní součást svého života:	0,758	0,718
	B2	47	Pěstuji osobní vztah s Bohem a zakouším od něj bezpodmínečné přijetí:	0,848	0,614
	B3	62	Vnímám a prožívám Boha jako živou inteligentní bytost a zakouším interakci s ním jako dvoustranný rozhovor:	0,831	0,606
	B4	77	Zajímám se o filozofii a zkoumám vše, co nějak souvisí s Bohem a s hlubšími duchovními otázkami:	0,713	0,612
	B5	92	Zakusil(a) jsem prožitky ztotožnění se, sjednocení, spojení a splynutí s Bohem:	0,790	0,668
	B6	107	Mám zážitky oslovení vnitřním hlasem, vedení vyšší moudrostí nebo přímo Bohem:	0,774	0,679
Cílovost	C1	27	Jsem velmi náročný(á) sám(sama) na sebe, mám jasné vyšší životní cíle a priority, pro které stojí za to napnout veškeré své úsilí:	0,665	0,370
	C2	42	Dokážu radikálně změnit své smýšlení, postoje, názhedy na svět i své chování, když se přesvědčím o neúčinnosti starých přesvědčení:	0,611	0,470
	C3	57	Umím se přimět k jednání na základě poslušnosti základním principům a hodnotám, kterým věřím, i když by pro mě bylo jednodušší udělat něco jiného:	0,684	0,378
	C4	72	Mám schopnost dobře snášet a překonávat utrpení, dokážu se na svůj úkor obětovat pro něco většího nebo pro někoho jiného:	0,648	0,514
	C5	87	Mám vášnivou touhu po sebezdokonalování a osobním růstu:	0,666	0,382
	C6	102	Vyznačuji se silnou snahou odstraňovat své charakterové vady a překonávat své sklony k nesprávnému jednání:	0,740	0,456

Dary	D1	19	Pozoruji u sebe schopnosti, které by bylo možné označit za "nadpřirozené," nebo za tzv. "duchovní dary":	0,778	0,655
	D2	34	Zažil(a) jsem silný prožitek duchovního vysvobození, záchranu či "spasení":	0,807	0,647
	D3	49	Mívám intenzivní pocity vnitřního očištění, odpuštění, smazání viny či přijetí "milosti":	0,749	0,679
	D4	64	Mám dojem, že jsem prožil(a) reálné setkání s nějakou duchovní bytostí či s jinou nadpřirozenou entitou:	0,709	0,585
	D5	79	Mívám zkušenosti osobní víry, která se mi v praxi reálně osvědčila a kdy má modlitba byla "zázračně" vyslyšena:	0,799	0,722
	D6	94	Mám silné zážitky osvícení, nečekaného prozření, osobního zjevení či duchovního vhledu:	0,771	0,661
Emoce	E1	28	Pravidelně provozuji meditaci, rozjímání a jiná duchovní cvičení směřující k osobnímu a duchovnímu růstu:	0,633	0,594
	E2	43	Mám zkušenosti se silnými prožitky bytí tady a teď, dokážu žít v přítomném okamžiku a vychutnat si jej:	0,664	0,398
	E3	58	Mívám pocity téměř nadpozemského štěstí a radosti:	0,737	0,574
	E4	73	Zažívám až nadpozemský pocit klidu a pokoje:	0,741	0,558
	E5	88	Mívám silné přesahující city a emoce, bývám přemožen(a) prožitky krásy a harmonie:	0,558	0,577
	E6	103	Dokážu si uvědomovat život v bezprostřední přítomnosti bez neustálého odvádění zaměření mé mysli do minulosti či budoucnosti:	0,648	0,385
Fascinace	F1	20	Prožívám okamžiky fascinace hvězdnou oblohou, přírodou, nebo řádem světa, které mě vedou k zamýšlení se nad podstatou a smyslem existence:	0,743	0,655
	F2	35	Zakusil(a) jsem silný zážitek posvátné hrůzy, úděsu, úžasu, či bázně:	0,601	0,548
	F3	50	Mám respekt a úctu k něčemu většímu, než jsem sám(sama):	0,675	0,585
	F4	65	Mám schopnost vnímat zvláštní sílu a energii nějakého místa - např. určité posvátné nebo kultovní lokality:	0,697	0,532
	F5	80	Uvědomuji si posvátnost života, případně i vlastního těla:	0,678	0,611
	F6	95	Přitahuje mě vše tajemné a neprobádané, přistihuji se, že bývám fascinován(a) tajemstvími existence, láká mě nadpřirozeno:	0,640	0,439
Ideály	I1	21	Jsem přesvědčen(a), že při řešení všech složitých otázek a problémů jistě existuje objektivně správný postup, který povede ke správným výsledkům:	0,414	0,207
	I2	36	Dokážu se nadchnout pro ideály a věci, které přesahují běžnou každodennost:	0,700	0,558
	I3	51	Nemohu se ubránit aktivitám, které by se daly označit za naivní snahu změnit svět k lepšímu:	0,743	0,483
	I4	66	Mám vypěstovaný silný cit pro nespravedlnost ve světě a vnímám u sebe touhu po dokonalosti a absolutní pravdě:	0,735	0,465
	I5	81	Jsem si silně vědom(a) absolutní prioritnosti nemateriálních hodnot v životě:	0,651	0,562
	I6	96	Umím se ztotožnit s určitým idolem, identifikovat se s nějakým vzorem a dokážu být oddán(a) svému ideálu:	0,558	0,403
Jednota	J1	22	Mívám pocit tajemného sjednocení a sepjetí s vesmírem, přírodou a s celým bytím:	0,724	0,677
	J2	37	Dokážu v rozmanitosti, protikladech a paradoxech vidět jednotu (vnímat je jako součást jednoho většího bezrozporného celku):	0,677	0,512
	J3	52	Ve věcech a dějích mívám tendenci vidět spíše celek a souvislosti, než dílčí detaily:	0,573	0,379
	J4	67	Cítím se být ve své psychice nějak tajemně propojen(a) se všemi ostatními lidmi, a to i s těmi, kteří žili v dávné minulosti:	0,642	0,529

	J5	82	V rozmanitých životních situacích si dokážu zachovat integritu své osobnosti - ve svých postojích se nenechám příliš ovlivňovat okolnostmi, ani okolím:	0,394	0,259
	J6	97	Prožívám až mystické sjednocení všech částí své bytosti - mého ducha, duše a těla (např. při meditaci, duchovním cvičení nebo při sexu):	0,687	0,546
Láska	L1	30	Obdivuji ty, kdo konají dobro a nějak výrazně slouží lidstvu:	0,610	0,328
	L2	45	Mám silné sociální citění a soucit s jinými lidmi i s dalšími bytostmi:	0,752	0,423
	L3	60	Při setkání s druhými lidmi mívám prožitek božství, které v nich a v našem vzájemném setkání vnímám:	0,654	0,684
	L4	75	Mým konzistentním životním postojem vůči druhým lidem je altruismus, tedy přání všeho dobrého a snaha pro ně něco udělat:	0,794	0,513
	L5	90	Mám schopnost vžít se do druhých lidí a za žádných okolností je nesoudit:	0,624	0,415
	L6	105	Mám opakující se zkušenost se zážitkem hlubokého až spirituálního společenství s druhými lidmi:	0,669	0,698
Nasměrování	N1	24	Mohu uvést konkrétní zkušenosti, kdy jsem přijal(a) zásadní oslovení a nasměrování do svého dalšího života od konkrétních pro mě inspirativních osobností:	0,707	0,600
	N2	39	Dokážu se ztotožnit s mytickým, pohádkovým, filmovým nebo jiným silným příběhem a vzít si z něj inspiraci, oslovení či životní nasměrování:	0,479	0,436
	N3	54	V konkrétní věci jsem zakusil(a) moc a sílu duchovní autority jiného člověka nade mnou (ať již v podobě "požehnutí," či "prokletí"):	0,678	0,610
	N4	69	Dám na výklad snů, zkoumání věštb a proroctví, či na jiné metody odhalování budoucnosti při hledání dalšího směru ve svém životě:	0,566	0,393
	N5	84	Zásadně se obklopuji hluboce inspirativními lidmi, v mnoha ohledech se jimi nechávám ovlivnit a dám na jejich rady:	0,637	0,509
	N6	99	Ve vlivu vnějších okolností a událostí na můj život vidím určité řízení osudu a beru je za součást vedení a směřování na mé cestě:	0,723	0,555
Obraznost	O1	18	Mám bohatý vnitřní svět a schopnost intenzivního prožívání, takže se sám(a) se sebou nenudím:	0,548	0,342
	O2	33	V hovoru nebo ve filmu vnímám sílu metafor, symbolických vyjádření či obrazů a umím je také sám(sama) aktivně používat pro oživení svého vyprávění:	0,647	0,516
	O3	48	Disponuji dobrou fantazií, obrazotvorností a schopností tvořivé imaginace:	0,687	0,298
	O4	63	Mám tak silnou představivost, že jsem schopen(na) i v bdělém stavu vidět pohyblivé vnitřní obrazy a rozmlouvat s vnitřními hlasy:	0,661	0,286
	O5	78	Ve vyprávěných, hraných či čtených příbězích vnímám paralely se svým vlastním životem, které mě oslovují:	0,587	0,491
	O6	93	Mívám silnou intuici a dokážu získat přístup k nečekaným zdrojům vnitřní moudrosti:	0,657	0,581
Přesvědčení	P1	23	Hlásím se ke konkrétní víře, náboženství, či k určitému specifickému typu či druhu spirituality:	0,748	0,499
	P2	38	Převládá u mě přesvědčení, že nakonec vše dobře dopadne a ve světě zvítězí dobro nad zlem:	0,562	0,430
	P3	53	Vnímám smrt jako určitý druh návratu domů a mám pevnou naději na život po smrti:	0,769	0,609
	P4	68	Jsem přesvědčen(a) o existenci absolutní objektivní pravdy:	0,672	0,489
	P5	83	Jsem přesvědčen(a) o existenci stvořitele světa jako inteligentního prvotního hybatele:	0,795	0,576
	P6	98	Věřím ve funkčnost různých rituálů a talismanů a prožívám na sobě sílu jejich působení:	0,326	0,323

Reflexe	R1	26	Mám zkušenost s intenzivními pocity vnitřního znečištění a špatného svědomí:	0,473	0,344
	R2	41	Dokážu zakoušet prožitky jakéhosi všeobsahujícího božství přebývajícího uvnitř mě a uvědomuji si svou božskou podstatu:	0,650	0,643
	R3	56	Jsem schopen(na) se pokořit a smýšlet o sobě jako o někom menším, než jsou druhí:	0,444	0,400
	R4	71	Mám vědomí a prožitek svého skutečného "já", které se odlišuje od všeho, co o sobě a o okolí poznávám:	0,620	0,502
	R5	86	Jsem spokojen(a) s tím, kým jsem a se vším, co ke mně patří:	0,392	0,194
	R6	101	Mám silný pocit vlastní jedinečnosti, hodnoty a ceny:	0,544	0,299
Smysl	S1	29	Mívám nevysvětlitelné pocity absurdity a nereálnosti svého každodenního fungování na světě:	0,379	0,232
	S2	44	Jsem pevně přesvědčen(a), že vše na světě se děje z nějakého dobrého důvodu a má to svůj účel:	0,641	0,547
	S3	59	Jsem přesvědčen(a) o existenci životního poslání a specifického úkolu pro každého člověka:	0,772	0,628
	S4	74	Mívám silné povědomí, že život má vyšší smysl a že v něm jde o něco víc:	0,805	0,701
	S5	89	Dobře znám strach ze smrti a z vlastní neexistence:	0,379	0,198
	S6	104	Jsem si jasně vědom(a) mého vlastního životního určení a cíle a dělám vše pro to, abych jej neminul(a):	0,543	0,443
Vrcholy	V1	31	Mívám mystické zkušenosti, které jsou nevysvětlitelné a slovy nepopsatelné:	0,817	0,587
	V2	46	Zažívám pocity naprosté extáze a nekontrolovatelné radosti:	0,571	0,433
	V3	61	Mívám prožitky pobytu mimo vlastní tělo či promítnutí svého života před očima jako filmu:	0,769	0,473
	V4	76	Mezi svými zážitky mám i takové, které by bylo možné nazvat zázrakem nebo nadpřirozenou shodou okolností (synchronitou):	0,729	0,706
	V5	91	Mívám zkušenosti s vlastními prožitky mimosmyslového vnímání, telepatie či šestého smyslu:	0,788	0,527
	V6	106	Mám prožitky změněných stavů vědomí (např. halucinací, vidění živých mentálních obrazů či slyšení hlasů):	0,762	0,398
Zdroje	Z1	25	Dokážu si bez problémů udržet nadhled a odstup od záležitostí běžného každodenního života:	0,596	0,290
	Z2	40	Mívám hluboký vnitřní pocit vděčnosti za nezasloužená životní dobra:	0,575	0,590
	Z3	55	Zažívám extatické pocity vnitřní svobody:	0,619	0,557
	Z4	70	Mám pevné přesvědčení o své vlastní síle, schopnosti překonávat překážky a o svém konečném vítězství v životě:	0,519	0,233
	Z5	85	Disponuji zdravým a silným sebevědomím a dostatečnou sebejistotou:	0,515	0,173
	Z6	100	Uvědomuji si existenci hlubokého prázdného místa ve svém nitru, našel(la) jsem funkční způsoby jeho naplňování a pravidelně je praktikuji:	0,611	0,569

4.2.3 Kritické posouzení soudržnosti celého testu

Na to, zda daná položka opravdu souvisí jen s oblastí, do které jsme ji pracovním podle vzájemných podobností s ostatními příbuznými tvrzeními zařadili, či zda se některé položky i aspekty vzájemně nepřekrývají, jsme se v této analýze výlučně nezaměřovali. V této práci totiž nešlo o provedení faktorové analýzy, ve které bychom usilovali o potvrzení platnosti zvolených 15 spirituálních aspektů rozvoje osobnosti jako skutečných faktorů.

Proto také není divu, že dílčí vzájemné korelace mezi jednotlivými námi zvolenými oblastmi testu již tak přesvědčivé nejsou. Vzájemné korelace výsledků celých oblastí se sice

pohybují od 0,25 do 0,80 s převažujícími hodnotami mezi 0,5 – 0,7, což je ještě dobré, ale korelace mnohých samostatných položek s hrubými skóry ostatních 14 definovaných oblastí již v některých případech pod hodnotu 0,2 klesají.

To naznačuje skutečnost, že jsme v dotazníku opravdu propojili dva různé ne úplně sourodé záměry - a sice zkoumat jak aspekty spirituality, tak i aspekty spojené s rozvojem osobnosti. A v korelační analýze se nyní potvrdilo, že takto definované položky rozdělené do 15 podoblastí spolu vzájemně souvisejí ne vždy tak těsně.

Položky, kde tato korelace s hrubými skóry ostatních charakteristik spirituality a rozvoje osobnosti klesla pod 0,2 ve čtyřech až šesti případech (ze 14 možných), jsem ve výše uvedených tabulkách označil růžovým pozadím textu otázky. Celkem je takovýchto položek 7 – konkrétně jsou to otázky č. 27 (D1), 87 (D5), 18 (P1), 48 (P3), 98 (R6), 26 (S1) a 106 (Z6).

U těchto položek se korelace s celkovým HS testu pohybovala v rozmezí od 0,298 do 0,398.

Kde korelace s hrubými skóry ostatních aspektů poklesla pod 0,2 dokonce v sedmi až dvanácti případech ze 14 možných, tam jsou tyto položky v tabulce vyznačeny červeným pozadím textu otázky. Je jich celkem 10 a jedná se o položky č. 21 (J1), 82 (L5), 30 (N1), 63 (P4), 86 (S5), 101 (S6), 89 (V5), 25 (Z1), 70 (Z4) a 85 (Z5).

U těchto položek se korelace s celkovým hrubým skórem DSARO pohybovala v rozmezí od 0,173 do 0,328.

Ukázalo se, že právě tyto růžově a červeně podbarvené položky tedy s celkovým složením komplexní vlastnosti, kterou zjišťujeme naším dotazníkem, korespondují výrazně méně, než ostatní otázky, kde vzájemné korelace vyšly lépe. Tyto položky tedy mohou být považovány za charakteristiky sytící naši zkoumanou vlastnost - kterou jsme pracovníčně nazvali spirituálními aspekty rozvoje osobnosti - nejméně.

Když blíže prostudujeme jejich samotný významový obsah, pak vidíme, že jejich vypuštěním bychom z obsahu testu DSARO skutečně nic zásadního neztratili. Vesměs se jedná o buď o obecná tvrzení společná většině lidí (tedy položky s nižší obtížností), nebo naopak o tak specifické prvky náboženské zkušenosti, že jejich relevantnost pro naše zkoumání je sporná a tudíž bychom se bez nich v našem testu dobře obešli.

V případě jejich vyloučení bychom pak mohli provést novou korelační analýzu a také určit skutečné matematické faktory, kterých bude zřejmě mnohem méně, než 15. A možná by se pak také ukázalo, že náš test až příliš propojuje dvě vzájemně ne zcela související věci, a sice spiritualitu jako takovou a obecné charakteristiky člověka, který má větší predispozice pro osobní rozvoj.

Tuto úlohu si však necháme na případnou jinou navazující práci, protože všechny položky testu DSARO v naší korelační analýze - až na výše uvedené tři – z hlediska korelace s hrubým skórem testu obstály.

5. CHARAKTERISTIKY STŘEDU A ROZPTÝLENOSTI 90-POLOŽKOVÉHO DSARO

V následující tabulce uvádím charakteristiky středu a rozptýlenosti výsledků mého souboru respondentů v původním testu DSARO – tedy ještě neočištěném o tři vyřazené položky.

Jeich hrubý skór se v 90 otázkách dotazníku DSARO se čtyřmi možnými odpověďmi na úrovních 1 - 4 pohyboval od hodnoty 99 do 356. Aritmetický průměr byl 219,70 a standardní odchylka 43,43.

Minimum:	MIN	99	90	= minimální možná hodnota
Maximum:	MAX	356	360	= maximální možná hodnota
Rozpětí:	MAX – MIN	257	270	= maximální možné rozpětí
Medián:	MED	228	225	= ideální střední hodnota
Dolní kvartil:	KD = hodn.(n*0,25)	190	154,5	
Modus:	MOD = hodn.(n*0,5)	219	219	
Horní kvartil:	KH = hodn.(n*0,75)	249	283,5	
Mezikvartilová odchylka:	MQO=(KH-KD)/2	29,50		
Stř. odchylka:	SO=Σ x_i - x /n	34,25		

Průměr:	x = Σx_i/n	219,70
Rozptyl.:	s²=Σ(x_i-x)²/(n-1)	1870,30
Rozptyl.:	{Σx_i²-(Σx_i)²/n}/(n-1)	1885,91
St. odchylka:	s = √s²	43,43
Var. koef.:	V = s/x	0,20

Jednotlivá pásma pro určení statistických norem z našeho souboru tedy vycházejí následovně:

-3s	89,42
-2s	132,84
-1s	176,27
0	219,70
+1s	263,12
+2s	306,55
+3s	349,98

6. RELIABILITA DOTAZNÍKU DSARO

Pro vyjádření reliability, neboli spolehlivosti testu, jsem zvolil metodu **split-half**. Pro výpočet jsem využil program Excel a následující vzorec:

$$Rel(X) = \frac{2 * r_{1/2}}{(1 + r_{1/2})}$$

r₁ – korelační koeficient (korelace mezi součtem skóre lichých položek a součtem skóre sudých položek)

U osobnostních neprojektivních testů se považuje za dobrou reliabilitu hodnota 0,6 a vyšší. Split-half reliabilita mého testu mi vyšla **0,631**, což ukazuje na jeho dostatečnou spolehlivost.

Dále jsem zjišťoval **vnitřní konzistenci testu**, která se vyjadřuje hodnotou **tzv. Cronbachova alfa** podle vzorce:

The diagram shows the formula for Cronbach's alpha:
$$\alpha_k = \frac{k}{(k-1)} (1 - (a/b))$$
 Three callout boxes are present: 1. A box labeled 'počet položek' (number of items) points to the variable 'k' in the numerator. 2. A box labeled 'a – charakteristika variability; tj. suma druhých mocnin standardních odchylek všech položek' (a – characteristic of variability; i.e., sum of squares of standard deviations of all items) points to the variable 'a' in the denominator. 3. A box labeled 'b – druhá mocnina standardní odchylky hrubého skóru' (b – square of the standard deviation of the total score) points to the variable 'b' in the denominator.

Hodnotu Cronbachova alfa jsem počítal v programu Excel pro jednotlivé definované oblasti mého testu. Vyšly mi následující hodnoty:

Kód	Cronbachovo alfa
B	0,876
C	0,753
D	0,861
E	0,744
F	0,754
I	0,704
J	0,683
L	0,772
N	0,702
O	0,695
P	0,739
R	0,47
S	0,621
V	0,834
Z	0,589

Hodnota Cronbachova alfa by měla odpovídat zhruba výše vypočítané reliabilitě, u celého testu by měla být o něco vyšší, než split half reliabilita, protože je počítána z dvojnásobného množství položek.

V našem případě jsou vnitřní konzistence ve všech 15 určených oblastech dostatečné, nejnižší je u sebepojetí a reflexe (R) a u zdrojů nadhledu a vnitřní síly (Z), u ostatních faktorů převyšuje hodnotu 0,6.

Konzistence celého testu by měla být nižší, než konzistence jednotlivých faktorů, protože sestává z více rozmanitých položek, zvláště v mém případě (viz korelační analýza výše).

Mně však Cronbachovo alfa celého testu DSARO vyšlo **0,966**, což si úplně neumím vysvětlit, avšak k výpočetní chybě zřejmě nedošlo.

Všechny výše uvedené hodnoty nicméně vyšly dostatečně vysoké na to, abychom test DSARO mohli na daném vzorku považovat za reliabilní, tj. spolehlivý a vnitřně konzistentní.

7. NORMY 90-POLOŽKOVÉHO TESTU DSARO

Pro výpočet norem jsem převedl získaná data odpovídající původnímu počtu 90 položek testu pomocí **McCallovy plošné transformace** na normální rozdělení a spočítal Steny a IQ skór. Tato tabulka odpovídá normám DSARO včetně pěti nakonec vypuštěných položek (3 po výpočtu korelací a 2 po srovnání s Říčanovým testem).

Při finálním vytváření norem bychom tedy ještě vypustili pět položek, které neprošly validizačními kritérii a výsledky dosažené u našeho vzorku respondentů bychom ještě aproximovali tak, abychom získali normy pro všechny možné výsledné skóry – tedy všechny pořadové hodnoty. Toto v této práci již dělat nebudeme, neboť nám nyní nejde o stanovení norem, ale o zjištění validity testu DSARO.

HS	Čet.	Rel. četn.	Kumul. rel. čet.	Kor. na spojitost	Z-skór	Steny	IQ skór
99	1	0,004	0,004	0,002	-2,89	1	57
111	1	0,004	0,008	0,006	-2,52	1	62
114	1	0,004	0,012	0,010	-2,34	1	65
126	1	0,004	0,016	0,014	-2,21	1	67
130	1	0,004	0,019	0,017	-2,11	1	68
131	2	0,008	0,027	0,023	-1,99	2	70
140	2	0,008	0,035	0,031	-1,87	2	72
141	1	0,004	0,039	0,037	-1,79	2	73
145	1	0,004	0,043	0,041	-1,74	2	74
148	1	0,004	0,047	0,045	-1,70	2	75
151	1	0,004	0,050	0,048	-1,66	2	75
152	1	0,004	0,054	0,052	-1,62	2	76
153	2	0,008	0,062	0,058	-1,57	2	76
154	1	0,004	0,066	0,064	-1,52	2	77
155	1	0,004	0,070	0,068	-1,49	3	78
156	1	0,004	0,074	0,072	-1,46	3	78
157	1	0,004	0,078	0,076	-1,44	3	78
158	3	0,012	0,089	0,083	-1,38	3	79
160	2	0,008	0,097	0,093	-1,32	3	80
162	1	0,004	0,101	0,099	-1,29	3	81
163	1	0,004	0,105	0,103	-1,27	3	81
164	1	0,004	0,109	0,107	-1,24	3	81
165	1	0,004	0,112	0,110	-1,22	3	82
167	1	0,004	0,116	0,114	-1,20	3	82
168	1	0,004	0,120	0,118	-1,18	3	82
170	1	0,004	0,124	0,122	-1,16	3	83
171	3	0,012	0,136	0,130	-1,13	3	83
172	1	0,004	0,140	0,138	-1,09	3	84
173	2	0,008	0,147	0,143	-1,07	3	84
174	2	0,008	0,155	0,151	-1,03	3	85
177	1	0,004	0,159	0,157	-1,01	3	85

178	1	0,004	0,163	0,161	-0,99	4	85
179	1	0,004	0,167	0,165	-0,98	4	85
180	3	0,012	0,178	0,172	-0,94	4	86
181	2	0,008	0,186	0,182	-0,91	4	86
182	3	0,012	0,198	0,192	-0,87	4	87
183	2	0,008	0,205	0,202	-0,84	4	87
184	3	0,012	0,217	0,211	-0,80	4	88
187	2	0,008	0,225	0,221	-0,77	4	88
189	3	0,012	0,236	0,231	-0,74	4	89
190	3	0,012	0,248	0,242	-0,70	4	90
192	2	0,008	0,256	0,252	-0,67	4	90
193	2	0,008	0,264	0,260	-0,64	4	90
194	4	0,016	0,279	0,271	-0,61	4	91
195	3	0,012	0,291	0,285	-0,57	4	91
196	2	0,008	0,298	0,295	-0,54	4	92
197	2	0,008	0,306	0,302	-0,52	4	92
198	2	0,008	0,314	0,310	-0,50	5	93
200	2	0,008	0,322	0,318	-0,47	5	93
202	4	0,016	0,337	0,329	-0,44	5	93
203	3	0,012	0,349	0,343	-0,40	5	94
204	2	0,008	0,357	0,353	-0,38	5	94
205	2	0,008	0,364	0,360	-0,36	5	95
207	2	0,008	0,372	0,368	-0,34	5	95
208	1	0,004	0,376	0,374	-0,32	5	95
209	4	0,016	0,391	0,384	-0,30	5	96
210	1	0,004	0,395	0,393	-0,27	5	96
211	5	0,019	0,415	0,405	-0,24	5	96
213	1	0,004	0,419	0,417	-0,21	5	97
214	2	0,008	0,426	0,422	-0,20	5	97
215	3	0,012	0,438	0,432	-0,17	5	97
216	3	0,012	0,450	0,444	-0,14	5	98
217	5	0,019	0,469	0,459	-0,10	5	98
218	4	0,016	0,484	0,477	-0,06	5	99
219	1	0,004	0,488	0,486	-0,03	5	99
220	4	0,016	0,504	0,496	-0,01	5	100
221	1	0,004	0,508	0,506	0,01	6	100
222	4	0,016	0,523	0,516	0,04	6	101
223	6	0,023	0,547	0,535	0,09	6	101
224	3	0,012	0,558	0,552	0,13	6	102
224	2	0,008	0,566	0,562	0,16	6	102
225	4	0,016	0,581	0,574	0,19	6	103
227	1	0,004	0,585	0,583	0,21	6	103
228	2	0,008	0,593	0,589	0,23	6	103
229	2	0,008	0,601	0,597	0,25	6	104
230	2	0,008	0,609	0,605	0,27	6	104
231	1	0,004	0,612	0,610	0,28	6	104
232	1	0,004	0,616	0,614	0,29	6	104
233	2	0,008	0,624	0,620	0,31	6	105
235	3	0,012	0,636	0,630	0,33	6	105
236	2	0,008	0,643	0,640	0,36	6	105
237	6	0,023	0,667	0,655	0,40	6	106
238	3	0,012	0,678	0,672	0,45	6	107

239	1	0,004	0,682	0,680	0,47	6	107
241	1	0,004	0,686	0,684	0,48	6	107
242	3	0,012	0,698	0,692	0,50	7	108
243	2	0,008	0,705	0,702	0,53	7	108
244	1	0,004	0,709	0,707	0,55	7	108
245	3	0,012	0,721	0,715	0,57	7	109
246	3	0,012	0,733	0,727	0,60	7	109
247	2	0,008	0,740	0,736	0,63	7	109
249	3	0,012	0,752	0,746	0,66	7	110
250	1	0,004	0,756	0,754	0,69	7	110
251	1	0,004	0,760	0,758	0,70	7	110
252	2	0,008	0,767	0,764	0,72	7	111
253	4	0,016	0,783	0,775	0,76	7	111
255	2	0,008	0,791	0,787	0,80	7	112
257	2	0,008	0,798	0,795	0,82	7	112
258	6	0,023	0,822	0,810	0,88	7	113
259	2	0,008	0,829	0,826	0,94	7	114
260	1	0,004	0,833	0,831	0,96	7	114
261	2	0,008	0,841	0,837	0,98	7	115
262	2	0,008	0,849	0,845	1,02	8	115
263	1	0,004	0,853	0,851	1,04	8	116
264	2	0,008	0,860	0,857	1,07	8	116
266	2	0,008	0,868	0,864	1,10	8	117
267	1	0,004	0,872	0,870	1,13	8	117
268	1	0,004	0,876	0,874	1,15	8	117
270	1	0,004	0,880	0,878	1,16	8	117
271	1	0,004	0,884	0,882	1,18	8	118
272	2	0,008	0,891	0,888	1,21	8	118
273	3	0,012	0,903	0,897	1,27	8	119
275	2	0,008	0,911	0,907	1,32	8	120
276	2	0,008	0,919	0,915	1,37	8	121
278	1	0,004	0,922	0,921	1,41	8	121
282	1	0,004	0,926	0,924	1,44	8	122
285	1	0,004	0,930	0,928	1,46	8	122
287	1	0,004	0,934	0,932	1,49	8	122
288	1	0,004	0,938	0,936	1,52	9	123
289	3	0,012	0,950	0,944	1,59	9	124
291	1	0,004	0,953	0,952	1,66	9	125
292	1	0,004	0,957	0,955	1,70	9	125
293	1	0,004	0,961	0,959	1,74	9	126
294	1	0,004	0,965	0,963	1,79	9	127
297	1	0,004	0,969	0,967	1,84	9	128
301	1	0,004	0,973	0,971	1,89	9	128
302	2	0,008	0,981	0,977	1,99	9	130
316	1	0,004	0,984	0,983	2,11	10	132
325	1	0,004	0,988	0,986	2,21	10	133
326	2	0,008	0,996	0,992	2,42	10	136
356	1	0,004	1,000	0,998	2,89	10	143

Takto tedy byly stanoveny normy původního testu DSARO bez pěti finálně vypuštěných položek.

V tabulce jsem vyznačil různými barvami jednotlivé násobky standardních odchylek. Tmavé barvy vyznačují hranice jedné standardní odchylky od průměrné hodnoty 219,7, světlejší modrý a zelený odstín pak pásmo dvou odchylek a bez barvy je pásmo nad dvě standardní odchylky od průměru. S nimi bude možné porovnávat jednotlivé další respondenty testu vycházejícího z původních 90 položek.

Finální verze testu bude před publikováním zkrácena o 5 položek vyřazených na základě srovnání s celkovým HS DSARO a HS PDS a bude vyžadovat sestavení norem nových.

Pro finální normování pak bude ještě navíc potřeba provést aproximaci výsledků tak, abychom měli k dispozici platné normy i pro hodnoty, které v pilotním provedení testu nebyly zastoupeny, tedy pro každou hodnotu škály od 85 do 340 celkového výsledku.

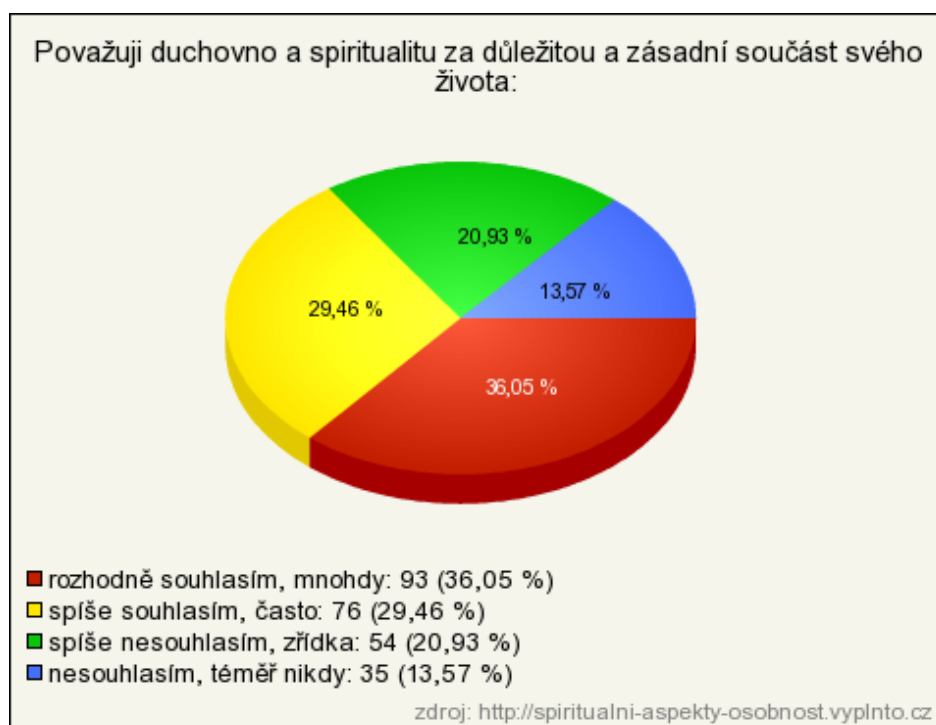
8. VALIDIZACE TESTU DSARO PRAŽSKÝM DOTAZNÍKEM SPIRITUALITY

Za účelem zjištění validity dotazníku DSARO, což je naším hlavním úkolem v této práci, nyní srovnáme výsledky jeho respondentů s jejich skórem dosaženým v testu, který je v daném oboru považován za tzv. zlatý standard - tedy má vytvořeny normy pro českou populaci a prověřenou reliabilitu a validitu.

Jako pomocný ukazatel validity použijeme také dvě položky samotného dotazníku DSARO, které se přímo dotazují na zjišťovanou charakteristiku, v našem případě spiritualitu. Tyto položky označíme za **validizační**.

Za takovou je pro její vysokou korelaci s celkovým hrubým skórem možné prohlásit položku č. 32. Zní: „*Považuji duchovno a spiritualitu za důležitou a zásadní součást svého života.*“ Pearsonova korelace s HS DSARO je u ní 0,718, což je dostatečně vysoká hodnota na to, abychom mohli pracovně předpokládat, že celý test DSARO bude validní.

Z celkového počtu 258 respondentů dotazníku DSARO jich na tuto otázku odpovědělo kladně 169 (dali jí váhu 3 nebo 4) a záporně 89 (hodnota 1 nebo 2 čtyřbodové škály).

V této souvislosti je zajímavé, že korelace této položky s HS Říčanova testu je pouze 0,623. Z toho by se dalo opatrně usuzovat, že **Říčanův test koresponduje se spirituálním zaměřením probandů méně, než můj.**

Jako pomocný ukazatel lze využít i otázku č. 11, která patří k demografickým položkám: „*Hlásím se ke konkrétnímu náboženství / vyznání / spiritualitě.*“ Při pohledu na odpovědi probandů na položky č. 32 a 11 je vidět, že 169 (65,5%) z celkového počtu 258 respondentů považuje spiritualitu za důležitou součást svého života, ovšem stejný počet (také 169) se nehlásí k žádnému konkrétnímu vyznání a 89 respondentů (34,5%) se k nějakému konkrétnímu vyznání hlásí. Složení respondentů DSARO tedy bylo vyvážené.

Při bližším zkoumání souvislostí mezi odpověďmi na otázky č. 32 a 11 se pak ukázalo, že ze 169 účastníků, kteří odpověděli kladně na otázku 32, jich na otázku č. 11 odpověděla negativně více než polovina. Tedy 89 z nich (52,7%) sice považuje spiritualitu pro svůj život za důležitou, ale nehlásí se k žádnému konkrétnímu vyznání. To znamená, že náš dotazník skutečně zkoumal spíše spiritualitu, než náboženství.

9 osob (3,5% z celého vzorku) se označilo za formálně věřící - hlásí se k nějakému vyznání, ale spiritualitu pro svůj život za zásadní nepovažují.

Přesněji validitu testu DSARO zjistíme hlubším srovnáním s výše zmiňovaným zlatým standardem, tedy v našem případě s Pražským dotazníkem spirituality (PDS).

8.1 KORELACE POLOŽEK TESTU DSARO S PDS

Pro účely profesionální validizace testu DSARO jsem tedy vypočítal korelace všech položek testu i jeho 15 oblastí (aspektů) se všemi položkami a kategoriemi Pražského dotazníku spirituality. Též jsem vyhodnotil jejich korelace s hrubým skórem testu PDS a také s celkovým souhrnným HS sloučeného dotazníku sestávajícího z obou testů dohromady.

Na základě této analýzy jsem ještě před provedením samotné validizace z dotazníku DSARO vyloučil další dvě položky, a sice otázku č. 70 (Z4) a č. 21 (I1), protože jejich korelace s celkovým hrubým skórem obou sloučených testů klesly pod 0,2. Už jejich korelace s HS DSARO se hodnotě 0,2 blížila, takže bylo vhodné tyto položky z mého dotazníku dodatečně vyřadit.

Ty položky testu DSARO, u nichž se pod hodnotu 0,2 dostala jen jejich korelace se samotným Říčanovým testem, avšak korelace s celkovým HS sloučeného testu pod tuto hodnotu neklesla, jsem v dotazníku DSARO ponechal a jsou tak součástí validizační studie jako o něco slabší položky.

Jedná se o otázky č. 82 (J5), 18 (O1), 48 (O3), 101 (R6) a 25 (Z1). V níže uvedené tabulce jsou označeny červenými číslicemi ve sloupci Korelace s HS Říčanova testu a na základě srovnání se zlatým standardem tak budou považovány za méně významné pro zjišťování sledované kvality respondentů.

Růžové a červené podbarvení textu samotné otázky zde opět označuje položky, jejichž odpovědi měly nižší korelaci (pod 0,20) s hrubým skórem několika jiných oblastí testu DSARO nebo PDS. Světle červeně jsou podbarvené otázky, které měly tuto korelaci nízkou u 4 - 7 oblastí a jasně červeně ty, kde byla korelace nižší než 0,2 u 8 až 15 (respektive 18 u PDS) oblastí z celkových dvaceti.

Obl.	Kód	Ot.č.	Položka	Korel. s HS oblasti	Korel. s HS-DSARO	Korel. s HS-Řičan	Korel. s celk. HS
Bůh	B1	32	Považuji duchovno a spiritualitu za důležitou a zásadní součást svého života:	0,758	0,729	0,623	0,704
	B2	47	Pěstuji osobní vztah s Bohem a zakouším od něj bezpodmínečné přijetí:	0,848	0,620	0,457	0,565
	B3	62	Vnímám a prožívám Boha jako živou inteligentní bytost a zakouším interakci s ním jako dvoustranný rozhovor:	0,831	0,615	0,438	0,558
	B4	77	Zajímám se o filozofii a zkoumám vše, co nějak souvisí s Bohem a s hlubšími duchovními otázkami:	0,713	0,621	0,517	0,599
	B5	92	Zakusil(a) jsem prožitky ztotožnění se, sjednocení, spojení a splynutí s Bohem:	0,790	0,671	0,554	0,645
	B6	107	Mám zážitky oslovení vnitřním hlasem, vedení vyšší moudrostí nebo přímo Bohem:	0,774	0,681	0,526	0,639
Cílovost	C1	27	Jsem velmi náročný(á) sám(sama) na sebe, mám jasné vyšší životní cíle a priority, pro které stojí za to napnout veškeré své úsilí:	0,665	0,362	0,261	0,336
	C2	42	Dokážu radikálně změnit své smýšlení, postoje, názhledy na svět i své chování, když se přesvědčím o neúčinnosti starých přesvědčení:	0,611	0,467	0,359	0,443
	C3	57	Umím se přimět k jednání na základě poslušnosti základním principům a hodnotám, kterým věřím, i když by pro mě bylo jednodušší udělat něco jiného:	0,684	0,375	0,257	0,341
	C4	72	Mám schopnost dobře snášet a překonávat utrpení, dokážu se na svůj úkor obětovat pro něco většího nebo pro někoho jiného:	0,648	0,509	0,389	0,482
	C5	87	Mám vášnivou touhu po sebezdokonalování a osobním růstu:	0,666	0,370	0,353	0,382
	C6	102	Vyznačuji se silnou snahou odstraňovat své charakterové vady a překonávat své sklony k nesprávnému jednání:	0,740	0,444	0,362	0,430
Dary	D1	19	Pozoruji u sebe schopnosti, které by bylo možné označit za "nadpřirozené," nebo za tzv. "duchovní dary":	0,778	0,660	0,497	0,615
	D2	34	Zažil(a) jsem silný prožitek duchovního vysvobození, záchrany či "spasení":	0,807	0,652	0,488	0,604
	D3	49	Mívám intenzivní pocity vnitřního očištění, odpuštění, smazání viny či přijetí "milosti":	0,749	0,682	0,550	0,650
	D4	64	Mám dojem, že jsem prožil(a) reálné setkání s nějakou duchovní bytostí či s jinou nadpřirozenou entitou:	0,709	0,588	0,455	0,555
	D5	79	Mívám zkušenosti osobní víry, která se mi v praxi reálně osvědčila a kdy má modlitba byla "záračně" vyslyšena:	0,799	0,725	0,574	0,686
	D6	94	Mám silné zážitky osvícení, nečekaného prozření, osobního zjevení či duchovního vhledu:	0,771	0,663	0,487	0,615
Emoce	E1	28	Pravidelně provozuji meditaci, rozjímání a jiná duchovní cvičení směřující k osobnímu a duchovnímu růstu:	0,633	0,595	0,432	0,546
	E2	43	Mám zkušenosti se silnými prožitky bytí tady a teď, dokážu žít v přítomném okamžiku a vychutnat si jej:	0,664	0,385	0,300	0,368
	E3	58	Mívám pocity téměř nadpozemského štěstí a radosti:	0,737	0,567	0,484	0,556
	E4	73	Zažívám až nadpozemský pocit klidu a pokoje:	0,741	0,552	0,387	0,504
	E5	88	Mívám silné přesahující city a emoce, bývám přemožen(a) prožitky krásy a harmonie:	0,558	0,579	0,588	0,610
	E6	103	Dokážu si uvědomovat život v bezprostřední přítomnosti bez neustálého odvádění zaměření mé mysli do minulosti či budoucnosti:	0,648	0,374	0,255	0,340
Fascinace	F1	20	Prožívám okamžiky fascinace hvězdnou oblohou, přírodou, nebo řádem světa, které mě vedou k zamýšlení se nad podstatou a smyslem existence:	0,743	0,659	0,604	0,663
	F2	35	Zakusil(a) jsem silný zážitek posvátné hrůzy, úděsu, úžasu, či bázně:	0,601	0,553	0,463	0,536
	F3	50	Mám respekt a úctu k něčemu většímu, než jsem sám(sama):	0,675	0,594	0,520	0,584
	F4	65	Mám schopnost vnímat zvláštní sílu a energii nějakého místa - např. určité posvátné nebo kultovní lokality:	0,697	0,535	0,499	0,546

	F5	80	Uvědomuji si posvátnost života, případně i vlastního těla:	0,678	0,608	0,527	0,594
	F6	95	Přitahuje mě vše tajemné a neprobádané, přistihuji se, že bývám fascinován(a) tajemstvími existence, láká mě nadpřirozeno:	0,640	0,445	0,465	0,475
Ideály	I2	36	Dokážu se nadchnout pro ideály a věci, které přesahují běžnou každodennost:	0,723	0,558	0,472	0,545
	I3	51	Nemohu se ubránit aktivitám, které by se daly označit za naivní snahu změnit svět k lepšímu:	0,754	0,487	0,492	0,510
	I4	66	Mám vypěstovaný silný cit pro nespravedlnost ve světě a vnímám u sebe touhu po dokonalosti a absolutní pravdě:	0,721	0,463	0,467	0,484
	I5	81	Jsem si silně vědom(a) absolutní prioritnosti nemateriálních hodnot v životě:	0,695	0,569	0,532	0,575
	I6	96	Umím se ztotožnit s určitým idolem, identifikovat se s nějakým vzorem a dokážu být oddán(a) svému ideálu:	0,607	0,403	0,354	0,401
Jednota	J1	22	Mívám pocit tajemného sjednocení a sepjetí s vesmírem, přírodou a s celým bytím:	0,724	0,678	0,643	0,693
	J2	37	Dokážu v rozmanitosti, protikladech a paradoxech vidět jednotu (vnímat je jako součást jednoho většího bezrozporného celku):	0,677	0,515	0,389	0,483
	J3	52	Ve věcech a dějích mívám tendenci vidět spíše celek a souvislosti, než dílčí detaily:	0,573	0,376	0,309	0,363
	J4	67	Cítím se být ve své psychice nějak tajemně propojen(a) se všemi ostatními lidmi, a to i s těmi, kteří žili v dávné minulosti:	0,642	0,530	0,466	0,527
	J5	82	V rozmanitých životních situacích si dokážu zachovat integritu své osobnosti - ve svých postojích se nenechám příliš ovlivňovat okolnostmi, ani okolím:	0,394	0,246	0,122	0,204
	J6	97	Prožívám až mystické sjednocení všech částí své bytosti - mého ducha, duše a těla (např. při meditaci, duchovním cvičení nebo při sexu):	0,687	0,544	0,541	0,569
Láska	L1	30	Obdivuji ty, kdo konají dobro a nějak výrazně slouží lidstvu:	0,610	0,332	0,407	0,376
	L2	45	Mám silné sociální citění a soucit s jinými lidmi i s dalšími bytostmi:	0,752	0,424	0,453	0,454
	L3	60	Při setkání s druhými lidmi mívám prožitek božství, které v nich a v našem vzájemném setkání vnímám:	0,654	0,687	0,635	0,692
	L4	75	Mým konzistentním životním postojem vůči druhým lidem je altruismus, tedy přání všeho dobrého a snaha pro ně něco udělat:	0,794	0,515	0,471	0,517
	L5	90	Mám schopnost vžít se do druhých lidí a za žádných okolností je nesoudit:	0,624	0,411	0,399	0,426
	L6	105	Mám opakující se zkušenost se zážitkem hlubokého až spirituálního společenství s druhými lidmi:	0,669	0,699	0,588	0,679
Nasměrování	N1	24	Mohu uvést konkrétní zkušenosti, kdy jsem přijal(a) zásadní oslovení a nasměrování do svého dalšího života od konkrétních pro mě inspirativních osobností:	0,707	0,605	0,500	0,583
	N2	39	Dokážu se ztotožnit s mytickým, pohádkovým, filmovým nebo jiným silným příběhem a vzít si z něj inspiraci, oslovení či životní nasměrování:	0,479	0,439	0,372	0,429
	N3	54	V konkrétní věci jsem zakusil(a) moc a sílu duchovní autority jiného člověka nade mnou (ať již v podobě "požehnutí," či "prokletí"):	0,678	0,616	0,526	0,599
	N4	69	Dám na výklad snů, zkoumání věštek a prorocství, či na jiné metody odhalování budoucnosti při hledání dalšího směru ve svém životě:	0,566	0,397	0,382	0,410
	N5	84	Zásadně se obklopuji hluboce inspirativními lidmi, v mnoha ohledech se jimi nechávám ovlivnit a dám na jejich rady:	0,637	0,511	0,451	0,508
	N6	99	Ve vlivu vnějších okolností a událostí na můj život vidím určité řízení osudu a beru je za součást vedení a směřování na mé cestě:	0,723	0,559	0,556	0,580
Obraznost	O1	18	Mám bohatý vnitřní svět a schopnost intenzivního prožívání, takže se sám(a) se sebou nenučím:	0,548	0,342	0,190	0,291
	O2	33	V hovoru nebo ve filmu vnímám sílu metafor, symbolických vyjádření či obrazů a umím je také sám(sama) aktivně používat pro oživení svého vyprávění:	0,647	0,519	0,485	0,527
	O3	48	Disponuji dobrou fantazií, obrazotvorností a schopností tvořivé imaginace:	0,687	0,295	0,178	0,261
	O4	63	Mám tak silnou představivost, že jsem schopen(na) i v bdělém stavu vidět pohyblivé vnitřní obrazy a rozmlouvat s vnitřními hlasy:	0,661	0,284	0,209	0,269

	O5	78	Ve vyprávěných, hraných či čtených příbězích vnímám paralely se svým vlastním životem, které mě oslovují:	0,587	0,496	0,455	0,500
	O6	93	Mívám silnou intuici a dokážu získat přístup k nečekaným zdrojům vnitřní moudrosti:	0,657	0,575	0,476	0,560
Přesvědčení	P1	23	Hlásím se ke konkrétní víře, náboženství, či k určitému specifickému typu či druhu spirituality:	0,748	0,505	0,335	0,446
	P2	38	Převládá u mě přesvědčení, že nakonec vše dobře dopadne a ve světě zvítězí dobro nad zlem:	0,562	0,428	0,335	0,405
	P3	53	Vnímám smrt jako určitý druh návratu domů a mám pevnou naději na život po smrti:	0,769	0,619	0,529	0,599
	P4	68	Jsem přesvědčen(a) o existenci absolutní objektivní pravdy:	0,672	0,490	0,379	0,460
	P5	83	Jsem přesvědčen(a) o existenci stvořitele světa jako inteligentního prvotního hybatele:	0,795	0,580	0,405	0,522
	P6	98	Věřím ve funkčnost různých rituálů a talismanů a prožívám na sobě sílu jejich působení:	0,326	0,325	0,348	0,351
Reflexe	R1	26	Mám zkušenost s intenzivními pocity vnitřního znečištění a špatného svědomí:	0,556	0,356	0,347	0,365
	R2	41	Dokážu zakoušet prožitky jakéhosi všeobsahujícího božství přebývajícího uvnitř mě a uvědomuji si svou božskou podstatu:	0,654	0,642	0,554	0,631
	R3	56	Jsem schopen(na) se pokořit a smýšlet o sobě jako o někom menším, než jsou druzí:	0,531	0,413	0,410	0,429
	R4	71	Mám vědomí a prožitek svého skutečného "já", které se odlišuje od všeho, co o sobě a o okolí poznávám:	0,633	0,494	0,405	0,481
	R6	101	Mám silný pocit vlastní jedinečnosti, hodnoty a ceny:	0,477	0,273	0,153	0,236
Smysl	S1	29	Mívám nevysvětlitelné pocity absurdity a nereálnosti svého každodenního fungování na světě:	0,351	0,242	0,291	0,277
	S2	44	Jsem pevně přesvědčen(a), že vše na světě se děje z nějakého dobrého důvodu a má to svůj účel:	0,715	0,552	0,477	0,540
	S3	59	Jsem přesvědčen(a) o existenci životního poslání a specifického úkolu pro každého člověka:	0,822	0,632	0,540	0,616
	S4	74	Mívám silné povědomí, že život má vyšší smysl a že v něm jde o něco víc:	0,860	0,708	0,615	0,692
	S6	104	Jsem si jasně vědom(a) mého vlastního životního určení a cíle a dělám vše pro to, abych jej nemnul(a):	0,527	0,427	0,344	0,411
	Vrcholy	V1	31	Mívám mystické zkušenosti, které jsou nevysvětlitelné a slovy nepopsatelné:	0,817	0,594	0,502
V2		46	Zažívám pocity naprosté extáze a nekontrolovatelné radosti:	0,571	0,426	0,336	0,410
V3		61	Mívám prožitky pobytu mimo vlastní tělo či promítnutí svého života před očima jako filmu:	0,769	0,470	0,427	0,475
V4		76	Mezi svými zážitky mám i takové, které by bylo možné nazvat zázrakem nebo nadpřirozenou shodou okolností (synchronitou):	0,729	0,709	0,571	0,678
V5		91	Mívám zkušenosti s vlastními prožitky mimosmyslového vnímání, telepatie či šestého smyslu:	0,788	0,528	0,399	0,497
V6		106	Mám prožitky změněných stavů vědomí (např. halucinací, vidění živých mentálních obrazů či slyšení hlasů):	0,762	0,395	0,348	0,395
Zdroje	Z1	25	Dokážu si bez problémů udržet nadhled a odstup od záležitostí běžného každodenního života:	0,537	0,273	0,119	0,219
	Z2	40	Mívám hluboký vnitřní pocit vděčnosti za nezasloužená životní dobra:	0,712	0,593	0,533	0,589
	Z3	55	Zažívám extatické pocity vnitřní svobody:	0,689	0,557	0,483	0,552
	Z6	100	Uvědomuji si existenci hlubokého prázdného místa ve svém nitru, našel(la) jsem funkční způsoby jeho naplňování a pravidelně je praktikuji:	0,715	0,570	0,500	0,565

Entusiasmus	EE1	110	Pocítil jsem někdy, že jsem jakoby očištěn od něčeho, co mě vnitřně pošpinilo:	0,719	0,715	0,681	0,727
	EE2	116	Prožil jsem odpuštění, které jako by zázračně změnilo něčí život nebo lidské vztahy:	0,681	0,656	0,637	0,672
	EE3	122	Někdy mě zaplaví soucit se všemi bytostmi, jež trpí:	0,623	0,393	0,551	0,478
	EE4	128	Někdy cítím, že podstatou mého života je předat dál to, co jsem získal díky druhým:	0,661	0,512	0,546	0,548
	EE5	134	Někdy toužím věnovat celý svůj život boji dobra proti zlu:	0,713	0,451	0,544	0,507
	EE6	140	Jsou chvíle, kdy celou svou bytostí toužím po tom, aby všechny bytosti byly šťastné:	0,736	0,487	0,659	0,581
Ekologie	HE1	109	Silně cítím, že naše Země patří zvířatům stejně jako lidem:	0,702	0,096	0,323	0,199
	HE2	115	Mívám chuť obejmout strom jako svého bratra nebo sestru:	0,747	0,419	0,594	0,512
	HE3	121	Odpovědnost za přírodu je naším nejvyšším posvátným závazkem:	0,772	0,226	0,446	0,330
	HE4	127	Někdy hluboce prožívám, že Země je mou matkou:	0,758	0,434	0,585	0,518
	HE5	133	I neživé přírodě náleží nejvyšší respekt a úcta:	0,729	0,313	0,485	0,401
	HE6	139	Někdy mám pocit, že i po kamenech v lese mám našlapovat opatrně, protože možná mají duši:	0,770	0,358	0,590	0,473
Monoteismus	MO1	114	Cítil/a jsem někdy, že jsem v kontaktu s poslední či nejvyšší skutečností:	0,746	0,678	0,653	0,693
	MO2	120	Smrt je návrat někam „domů“:	0,778	0,571	0,528	0,570
	MO3	126	Měl/a jsem někdy pocit, že jsem naplněn/a něčím lepším nebo vyšším, než jsem já sám/sama:	0,807	0,695	0,727	0,734
	MO4	132	Silně cítím, že existuje nejvyšší Pravda, i když ji nemůžeme plně poznat:	0,763	0,579	0,620	0,615
	MO5	138	Smrt je pro mě bránou k nejvyššímu tajemství:	0,740	0,521	0,561	0,556
	MO6	144	Pocítil/a jsem někdy, že jsem zahrnut/a v lásce, která objímá veškeré tvorstvo:	0,758	0,641	0,669	0,674
Mystika	MP1	112	Měl/a jsem někdy pocit, že se mi otvírá tajemství vesmíru a existence:	0,832	0,696	0,711	0,731
	MP2	118	Stalo se mi, že pro mě čas, prostor a vzdálenost ztratily jakýkoli smysl:	0,662	0,451	0,560	0,518
	MP3	124	Měl/a jsem někdy pocit, že se mé Já noří do nějaké větší skutečnosti, než jsem sám:	0,813	0,670	0,731	0,723
	MP4	130	Prožil/a jsem někdy úplné sjednocení se Zemí a veškerým životem:	0,756	0,531	0,657	0,608
	MP5	136	Měl/a jsem zkušenost, jako bych nahlédl/a do hlubiny toho, co je:	0,847	0,672	0,693	0,709
	MP6	142	Prožil/a jsem setkání s takovou mocí a vznešeností, že jsem se toho až zděsil/a:	0,694	0,611	0,662	0,657
Sounáležitost	SO1	111	Vědomí sounáležitosti s druhými lidmi mi pomáhá překonávat životní nepříjemnosti:	0,733	0,445	0,595	0,527
	SO2	117	Když jsem s lidmi, prožiju někdy s překvapivou intenzitou, že jsem jedním/jednou z nich:	0,732	0,449	0,545	0,509
	SO3	123	Často toužím plně se otevřít tomu, co přijde:	0,688	0,523	0,587	0,572
	SO4	129	Často prožívám chvíle tiché radosti, která mě naplňuje tak, že se mi chce jásat, zpívat nebo plakat:	0,674	0,516	0,534	0,546
	SO5	135	Rozmanitost lidí, kteří dohromady i přes všechny rozdíly tvoří jednotu a dokonalost, mi připadá úžasná:	0,784	0,477	0,587	0,543
	SO6	141	Ve společnosti lidí, s nimiž mě něco důležitého spojuje a s nimiž si rozumím, cítím hluboké souznění duší:	0,779	0,548	0,637	0,611
Starostlivost	SS1	113	Někdy celé mé nitro naplní touha změnit svůj život a "začít znovu":	0,727	0,284	0,439	0,364
	SS2	119	Někdy se děším toho, jak strašně bych mohl/a zkazit svůj život:	0,638	0,069	0,238	0,145
	SS3	125	Existuje dost věcí, které bych nikdy neudělal/a, protože cítím, že by to zničilo moji lidskou podstatu:	0,506	0,340	0,426	0,391
	SS4	131	Mívám chvíle, kdy se mi hnuší zlo ve mně i mimo mě:	0,773	0,470	0,567	0,530
	SS5	137	Setkal/a jsem se s takovou obětavou statečností, že jsem se zastyděl/a za vlastní zbabělost:	0,783	0,359	0,494	0,431
	SS6	143	Pocítil/a jsem někdy z druhého člověka takovou čistotu, že jsem se sám cítil/a špinavý/á:	0,678	0,485	0,610	0,556

HS B			0,832	0,657	0,783
HS C			0,631	0,494	0,602
HS D			0,860	0,661	0,807
HS E			0,774	0,621	0,742
HS F			0,838	0,761	0,839
HS I			0,708	0,665	0,720
HS J			0,790	0,683	0,780
HS L			0,753	0,722	0,771
HS N			0,826	0,736	0,821
HS O			0,661	0,530	0,637
HS P			0,756	0,592	0,711
HS R			0,772	0,664	0,759
HS S			0,782	0,694	0,774
HS V			0,709	0,585	0,688
HS Z			0,760	0,630	0,737
HS EE			0,780	0,877	0,852
HS HE			0,418	0,679	0,549
HS MO			0,801	0,817	0,835
HS MP			0,807	0,883	0,872
HS SO			0,675	0,794	0,754
HS SS			0,485	0,673	0,585
HS-D			1,000	0,842	0,973
HS-Ř				1,000	0,943
HS					1,000

8.2 ANALÝZA A ZHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ VALIDIZAČNÍ STUDIE TESTU DSARO

Ve výše uvedené tabulce můžeme vidět, že korelace položek dotazníku DSARO s Pražským dotazníkem spirituality jsou většinou dostatečné (za konvergenčně validní budeme považovat všechny výsledky dosahující hodnoty 0,5 a výše), avšak nikoliv natolik vysoké, aby naznačovaly, že oba testy zjišťují tutéž kvalitu.

Dotazník DSARO tak můžeme díky zjištěným hodnotám Pearsonovy korelace považovat po srovnání se zlatým standardem ve všech položkách za validní, tedy měřící opravdu to, co chceme zjišťovat.

Zároveň se potvrdilo, že dotazník DSARO nepopisuje tutéž vlastnost, jako Řičanův test, takže má mezi dotazníky spirituality a rozvoje osobnosti své místo.

8.2.1 Podrobnější rozbor výsledků

Podíváme-li se na výsledky v naší validizační tabulce podrobněji, zjistíme toto:

Korelace výsledků všech **15 oblastí testu DSARO** s jeho vlastním hrubým skórem se pohybují na úrovni 0,631 - 0,860 a korelace těchto oblastí s hrubým skórem PDS se nacházejí v rozmezí od 0,494 do 0,761. To jsou téměř srovnatelné - jen o něco málo nižší - hodnoty, zároveň ovšem stále ještě dost vysoké. Přitom jediná oblast dosáhla hodnoty pod 0,5, což je dáno tím, že se jedná o Cílovost, kterou Řičanův test nesledoval (spíše naopak, jak ještě

uvidíme). Jejich korelace s HS sloučeného testu jsou 0,602 - 0,839, což nám opět více než postačuje.

Korelace **šesti kategorií Říčanova testu** s hrubým skórem dotazníku DSARO jsou též uspokojující. Jen u kategorie Hlubinná ekologie je korelace nižší, a sice 0,418, což se dalo očekávat, protože tuto oblast PDS osobně nepovažuji ani za obecně spirituální (neboť v sobě obsahuje spíše specificky pohanské prvky úcty k přírodě a zemi, jak lze vidět z jejich položek uvedených v příloze tohoto textu), ani za nějak spojenou s osobním rozvojem, a proto jsem ji do svého testu DSARO vůbec nezahrnoval.

Také Říčanova položka Svědomitá starostlivost není v mém testu příliš zastoupena, neboť u Říčana zahrnuje prvky úzkostnosti, obav a nízkého sebehodnocení, které jsou v mém pojetí naopak kontraindikací spirituality (i když možná ne náboženskosti, kterou přece jen Říčánův test zahrnuje více). Korelace HS DSARO s touto položkou tudíž vyšla 0,485.

U ostatních čtyř kategorií PDS jsou jejich korelace s HS DSARO 0,675 - 0,807 a s HS obou sloučených testů pak 0,754 - 0,872, což opět dostatečně potvrzuje validitu našeho dotazníku.

Když se podíváme přímo na **jednotlivé položky dotazníku DSARO**, tak jejich korelace se samotným HS DSARO se pohybují v rozmezí 0,242 – 0,729 (nejčastěji mezi hodnotami 0,45 až 0,65) a jejich korelace s HS PDS jsou z hlediska hodnot velmi podobné, jen o něco nižší (0,119 - 0,643). Když vzájemně porovnáme korelace s oběma hrubými skóry u každé z nich zvlášť, tak se u jednotlivých položek navzájem příliš neliší - obvykle je u nich korelace s HS DSARO zhruba o 0,1 vyšší, než korelace s HS PDS. To nám potvrzuje dostatečnou validnost i jednotlivých položek dotazníku DSARO.

Z hlediska porovnání s hrubým skórem samotného Pražského dotazníku spirituality jsou slabší (pod 0,2 Pearsonova koeficientu reliability) pouze již dříve uvedené položky 82 (J5), 18 (O1), 48 (O3), 101 (R6) a 25 (Z1), které jsou ovšem horší i při posuzování uvnitř samotného dotazníku DSARO (mají korelace s jeho hrubým skórem mezi 0,25 a 0,35).

Stejně tak některé položky Říčanova testu mají naopak nízkou korelaci s HS DSARO, zejména otázky číslo 109 (HE1) a 119 (SS2) a těsně za nimi č. 121 (HE3) a 113 (SS1), což je dáno tím, že v našem testu nejsou Říčánovy aspekty Hlubinné ekologie a Svědomité starostlivosti zastoupeny, protože o jejich pokrytí nám v testu nešlo – podle nás nepopisují výše definovanou obecnou spiritualitu, ale spíše náboženskost a úctu k matce zemi (tedy mírně pohanský prvek).

Celkově je tedy možné konstatovat, že na základě uvedených dat **byl dotazník DSARO pomocí srovnání s Pražským dotazníkem spirituality ověřen jako validní** a tudíž zjišťující to, co zjišťovat má.

Při troše arogance by dokonce bylo možné říci, že naopak PDS by při validizaci dotazníkem DSARO vyšel z hlediska schopnosti měřit spiritualitu jako slabší, obzvláště ve dvou uvedených kategoriích HE a SS, jak už naznačovalo zkoumání samotné položky číslo 32.

To dokládá i mírně vyšší hodnota korelace HS DSARO s celkovým HS obou testů, než je tomu u HS PDS. **Oba testy pak spolu navzájem korelují s celkovou hodnotou 0,842**, což je i přes výše uvedené výhrady velmi vysoká shoda.

Další prověření jednotlivých oblastí dotazníku DSARO z hlediska faktorové analýzy již ponecháme na jinou práci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BOBEK, M. *Duchovní složka osobnosti v pojetí teologie, filozofie a vybraných psychologických škol*. Písemná práce 2, Katedra psychologie, FF UK Praha, 2010
 2. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál, 2007. 1. vyd. 328 s. ISBN 978-80-7367-312-3.
 3. ŠTAMPACH, I. O. in Sborník transdisciplinárních esejů s mezinárodní účastí. *Spiritualita: Fenomén spirituality z pohledu filosofie, religionistiky, teologie, literatury, teorie a dějin umění, pedagogiky, sociologie, antropologie, psychologie a výtvarných umělců*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 1. vyd. 542 s. ISBN 80-210-4206-0.
 4. SCHERMER, V. L. *Duch a duše: Nové paradigma v psychologii, psychoanalýze a psychoterapii*. Praha: Triton, 2007. 1. vyd. 279 s. ISBN 987-80-7254-816-3.
-

PŘÍLOHA - DOTAZNÍKY DSARO A PDS

Níže uvádím všechny položky dotazníků DSARO a PDS tak, jak šly za sebou na portálu Vyplňto.

Nejprve přikládám všechny položky mého Dotazníku spirituálních aspektů rozvoje osobnosti (DSARO). Na základě položkové analýzy nebylo nutné vyškrtnout žádnou položku.

Podobně na základě korelační analýzy s hrubým skórem v jednotlivých oblastech testu DSARO nebylo třeba žádnou položku vyřadit.

Barevně jsem označil otázky, které měly nižší korelaci (pod 0,20) s hrubým skórem jiných oblastí (aspektů rozvoje osobnosti) a také s některými oblastmi testu PDS. **Hnědě jsem vyznačil otázky, které měly tuto korelaci nízkou u 4 - 7 oblastí a červeně ty, kde byla korelace nižší u 8 až 15 oblastí ze dvaceti.**

Růžovým podbarvením a přeškrtnutím jsem zdůraznil tři položky, u nichž pod hodnotu 0,20 klesla i jejich korelace s celkovým hrubým skórem dotazníku DSARO a musely být tudíž z testu vyřazeny ještě ve fázi vyhodnocování jeho reliability.

Oranžovým podbarvením a přeškrtnutím jsem zvýraznil dvě další položky, které sice měly korelaci s hrubým skórem dotazníku DSARO v pořádku, ale pod hodnotu 0,2 klesla jejich korelace s celkovým HS po sloučení obou dotazníků (tedy DSARO a validizačního PDS). Tyto položky byly tudíž zlatým standardem odhaleny jako sytící naši hledanou vlastnost, tedy spirituální aspekty rozvoje osobnosti, příliš slabě.

DSARO - Dotazník spirituálních aspektů rozvoje osobnosti

1. Pohlaví

- muž
- žena

2. Věk

- do 15
- 16-25
- 26-35
- 36-45
- 46-55
- 56-65
- 66 a více

3. Nejvyšší dosažené vzdělání (studenti uvedou úroveň, kterou právě studují, i když ji ještě nemají ukončenu)

- základní
- střední odborné bez maturity
- středoškolské s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské
- postgraduální)

4. Uveďte konkrétní obor, který jste vystudovali nebo právě studujete

5. Povolání, profese

- jen brigáda
- v důchodu
- manuální
- administrativní
- technická
- obchodní
- umělecká
- sportovní
- pomáhající profese vč. učitelství a medicíny
- manažerská
- podnikatelská
- jiná

6. Uveďte název své aktuálně vykonávané profese

7. Národnost

- česká
- slovenská
- jiná

8. Aktuální stav

- jsem svobodná/ý a aktuálně bez partnera
- jsem rozvedená/ý a aktuálně bez partnera
- žiji v dlouhodobém partnerském vztahu
- žiji v manželství, registrovaném partnerství
- jsem vdova/ vdovec a žiji bez partnera

9. Byl(a) jsem vychováván(a) v duchovně založené rodině

- ano
- ne
- nelze říci

10. Považuji se za věřícího člověka

- ano
- ne
- nevím

11. Hlásím se ke konkrétnímu vyznání/náboženství/spiritualitě

- ano
- ne

12. Pokud ano, uveďte k jakému

- křesťanství katolické
- křesťanství protestantské
- židovství
- islám
- buddhismus
- hinduismus
- šamanismus a přírodní náboženství
- new age
- jiné

13. Vyznávám konkrétní životní filozofii/přístup k životu

- ano
- ne

Následují otevřené otázky:

14. Pokud ano, uveďte jakou/jaký

15. Uveďte heslovitě několik slov, která vyjadřují, co je pro vás v životě nejdůležitější

16. Popište maximálně dvěma větami vaše základní životní přesvědčení

17. Jak byste co nejkonkrétněji zformulovali, co je vaším životním cílem a osobním posláním?

U všech dalších 90 otázek (č. 18 - 107) respondenti vybírají ze čtyř možností odpovědi:

- 1 - nesouhlasím, téměř nikdy
- 2 - spíše nesouhlasím, zřídka
- 3 - spíše souhlasím, často
- 4 - rozhodně souhlasím, mnohdy

18. Mám bohatý vnitřní svět a schopnost intenzivního prožívání, takže se sám(a) se sebou nenudím.

19. Pozoruji u sebe schopnosti, které by bylo možné označit za "nadpřirozené," nebo za tzv. "duchovní dary".

20. Prožívám okamžiky fascinace hvězdnou oblohou, přírodou, nebo řádem světa, které mě vedou k zamýšlení se nad podstatou a smyslem existence.

21. Jsem přesvědčen(a), že při řešení všech složitých otázek a problémů jistě existuje objektivně správný postup, který povede ke správným výsledkům.

22. Mívám pocit tajemného sjednocení a sepjetí s vesmírem, přírodou a s celým bytím.
23. Hlásím se ke konkrétní víře, náboženství, či k určitému specifickému typu či druhu spirituality.
24. Mohu uvést konkrétní zkušenosti, kdy jsem přijal(a) zásadní oslovení a nasměrování do svého dalšího života od konkrétních pro mě inspirativních osobností.
25. **Dokážu si bez problémů udržet nadhled a odstup od záležitostí běžného každodenního života.**
26. Mám zkušenost s intenzivními pocity vnitřního znečištění a špatného svědomí.
27. Jsem velmi náročný(á) sám(sama) na sebe, mám jasné vyšší životní cíle a priority, pro které stojí za to napnout veškeré své úsilí.
28. Pravidelně provazuji meditaci, rozjímání a jiná duchovní cvičení směřující k osobnímu a duchovnímu růstu.
29. **Mívám nevysvětlitelné pocity absurdity a nereálnosti svého každodenního fungování na světě.**
30. **Obdivuji ty, kdo konají dobro a nějak výrazně slouží lidstvu.**
31. Mívám mystické zkušenosti, které jsou nevysvětlitelné a slovy nepopsatelné.
32. Považuji duchovno a spiritualitu za důležitou a zásadní součást svého života.
33. V hovoru nebo ve filmu vnímám sílu metafor, symbolických vyjádření či obrazů a umím je také sám(sama) aktivně používat pro oživení svého vyprávění.
34. Zažil(a) jsem silný prožitek duchovního vysvobození, záchrany či "spasení".
35. Zakusil(a) jsem silný zážitek posvátné hrůzy, úděsu, úžasu, či bázně.
36. Dokážu se nadchnout pro ideály a věci, které přesahují běžnou každodennost.
37. Dokážu v rozmanitosti, protikladech a paradoxech vidět jednotu (vnímat je jako součást jednoho většího bezrozporného celku).
38. **Převládá u mě přesvědčení, že nakonec vše dobře dopadne a ve světě zvítězí dobro nad zlem.**
39. Dokážu se ztotožnit s mytickým, pohádkovým, filmovým nebo jiným silným příběhem a vzít si z něj inspiraci, oslovení či životní nasměrování.
40. Mívám hluboký vnitřní pocit vděčnosti za nezasloužená životní dobra.
41. Dokážu zakoušet prožitky jakéhosi všeobsahujícího božství přebývajícího uvnitř mě a uvědomuji si svou božskou podstatu.
42. Dokážu radikálně změnit své smýšlení, postoje, náhledy na svět i své chování, když se přesvědčím o neúčelnosti starých přesvědčení.
43. **Mám zkušenosti se silnými prožitky bytí tady a teď, dokážu žít v přítomném okamžiku a vychutnat si jej.**
44. Jsem pevně přesvědčen(a), že vše na světě se děje z nějakého dobrého důvodu a má to svůj účel.
45. Mám silné sociální citění a soucit s jinými lidmi i s dalšími bytostmi.
46. Zažívám pocity naprosté extáze a nekontrolovatelné radosti.
47. Pěstuji osobní vztah s Bohem a zakouším od něj bezpodmínečné přijetí.
48. **Disponuji dobrou fantazií, obrazotvorností a schopností tvořivé imaginace.**

49. Mívám intenzivní pocity vnitřního očistění, odpuštění, smazání viny či přijetí "milosti".
50. Mám respekt a úctu k něčemu většímu, než jsem sám(sama).
51. Nemohu se ubránit aktivitám, které by se daly označit za naivní snahu změnit svět k lepšímu.
52. Ve věcech a dějích mívám tendenci vidět spíše celek a souvislosti, než dílčí detaily.
53. Vnímám smrt jako určitý druh návratu domů a mám pevnou naději na život po smrti.
54. V konkrétní věci jsem zakusil(a) moc a sílu duchovní autority jiného člověka nade mnou (ať již v podobě "požehání," či "prokletí").
55. Zažívám extatické pocity vnitřní svobody.
56. Jsem schopen(na) se pokořit a smýšlet o sobě jako o někom menším, než jsou druzí.
57. **Umím se přimět k jednání na základě poslušnosti základním principům a hodnotám, kterým věřím, i když by pro mě bylo jednodušší udělat něco jiného.**
58. Mívám pocity téměř nadpozemského štěstí a radosti.
59. Jsem přesvědčen(a) o existenci životního poslání a specifického úkolu pro každého člověka.
60. Při setkání s druhými lidmi mívám prožitek božství, které v nich a v našem vzájemném setkání vnímám.
61. Mívám prožitky pobytu mimo vlastní tělo či promítnutí svého života před očima jako filmu.
62. Vnímám a prožívám Boha jako živou inteligentní bytost a zakouším interakci s ním jako dvoustranný rozhovor.
63. **Mám tak silnou představivost, že jsem schopen(na) i v bdělém stavu vidět pohyblivé vnitřní obrazy a rozmlouvat s vnitřními hlasy.**
64. Mám dojem, že jsem prožil(a) reálné setkání s nějakou duchovní bytostí či s jinou nadpřirozenou entitou.
65. Mám schopnost vnímat zvláštní sílu a energii nějakého místa - např. určité posvátné nebo kultovní lokality.
66. Mám vypěstovaný silný cit pro nespravedlnost ve světě a vnímám u sebe touhu po dokonalosti a absolutní pravdě.
67. Cítím se být ve své psychice nějak tajemně propojen(a) se všemi ostatními lidmi, a to i s těmi, kteří žili v dávné minulosti.
68. Jsem přesvědčen(a) o existenci absolutní objektivní pravdy.
69. Dám na výklad snů, zkoumání věštb a proroctví, či na jiné metody odhalování budoucnosti při hledání dalšího směru ve svém životě.
70. **~~Mám pevné přesvědčení o své vlastní síle, schopnosti překonávat překážky a o svém konečném vítězství v životě.~~**
71. Mám vědomí a prožitek svého skutečného "já", které se odlišuje od všeho, co o sobě a o okolí poznávám.
72. Mám schopnost dobře snášet a překonávat utrpení, dokážu se na svůj úkor obětovat pro něco většího nebo pro někoho jiného.
73. Zažívám až nadpozemský pocit klidu a pokoje.
74. Mívám silné povědomí, že život má vyšší smysl a že v něm jde o něco víc.

75. Mým konzistentním životním postojem vůči druhým lidem je altruismus, tedy přání všeho dobrého a snaha pro ně něco udělat.
76. Mezi svými zážitky mám i takové, které by bylo možné nazvat zázrakem nebo nadpřirozenou shodou okolností (synchronicitou).
77. Zajímám se o filozofii a zkoumám vše, co nějak souvisí s Bohem a s hlubšími duchovními otázkami.
78. Ve vyprávěných, hraných či čtených příbězích vnímám paralely se svým vlastním životem, které mě oslovují.
79. Mívám zkušenosti osobní víry, která se mi v praxi reálně osvědčila a kdy má modlitba byla "zázračně" vyslyšena.
80. Uvědomuji si posvátnost života, případně i vlastního těla.
81. Jsem si silně vědom(a) absolutní prioritnosti nemateriálních hodnot v životě.
82. V rozmanitých životních situacích si dokážu zachovat integritu své osobnosti - ve svých postojích se nenechám příliš ovlivňovat okolnostmi, ani okolím.
83. Jsem přesvědčen(a) o existenci stvořitele světa jako inteligentního prvotního bytatele.
84. Zásadně se obklopuji hluboce inspirativními lidmi, v mnoha ohledech se jimi nechávám ovlivnit a dám na jejich rady.
- ~~85. Disponuji zdravým a silným sebevědomím a dostatečnou sebejistotou.~~
- ~~86. Jsem spokojen(a) s tím, kým jsem a se vším, co ke mně patří.~~
87. Mám vášnivou touhu po sebezdokonalování a osobním růstu.
88. Mívám silné přesahující city a emoce, bývám přemožen(a) prožitky krásy a harmonie.
- ~~89. Dobře znám strach ze smrti a z vlastní neexistence.~~
90. Mám schopnost vžít se do druhých lidí a za žádných okolností je nesoudit.
91. Mívám zkušenosti s vlastními prožitky mimosmyslového vnímání, telepatie či šestého smyslu.
92. Zakusil(a) jsem prožitky ztotožnění se, sjednocení, spojení a splynutí s Bohem.
93. Mívám silnou intuici a dokážu získat přístup k nečekaným zdrojům vnitřní moudrosti.
94. Mám silné zážitky osvícení, nečekaného prozření, osobního zjevení či duchovního vhledu.
95. Přitahuje mě vše tajemné a neprobádané, přistihuji se, že bývám fascinován(a) tajemstvími existence, láká mě nadpřirozeno.
96. Umím se ztotožnit s určitým idolem, identifikovat se s nějakým vzorem a dokážu být oddán(a) svému ideálu.
97. Prožívám až mystické sjednocení všech částí své bytosti - mého ducha, duše a těla (např. při meditaci, duchovním cvičení nebo při sexu).
98. Věřím ve funkčnost různých rituálů a talismanů a prožívám na sobě sílu jejich působení.
99. Ve vlivu vnějších okolností a událostí na můj život vidím určité řízení osudu a беру je za součást vedení a směřování na mé cestě.
100. Uvědomuji si existenci hlubokého prázdného místa ve svém nitru, našel(la) jsem funkční způsoby jeho naplňování a pravidelně je praktikuji.
101. Mám silný pocit vlastní jedinečnosti, hodnoty a ceny.

102. Vyznačuji se silnou snahou odstraňovat své charakterové vady a překonávat své sklony k nesprávnému jednání.
103. Dokážu si uvědomovat život v bezprostřední přítomnosti bez neustálého odvádění zaměření mé mysli do minulosti či budoucnosti.
104. Jsem si jasně vědom(a) mého vlastního životního určení a cíle a dělám vše pro to, abych jej neminul(a).
105. Mám opakující se zkušenost se zážitkem hlubokého až spirituálního společenství s druhými lidmi.
106. Mám prožitky změněných stavů vědomí (např. halucinací, vidění živých mentálních obrazů či slyšení hlasů).
107. Mám zážitky oslovení vnitřním hlasem, vedení vyšší moudrostí nebo přímo Bohem.
-

Přechod mezi oběma dotazníky na portálu Vyplňto tvořila položka č. 108 s následujícím zněním:

108. Blahopřeji, už jste skoro na konci. Nyní pro srovnání následuje už jen 36 položek Říčanova Pražského dotazníku spirituality. Prosim i o jejich vyplnění a budu vám neskonale vděčný - na základě toho budu moci napsat i korelační studii jako povinnou Písemnou práci z třetího ročníku:
-

I u PDS jsem pro zajímavost barevně označil položky, které měly nižší korelaci (pod 0,20) s hrubým skórem jiných oblastí testů DSARO nebo PDS. Hnědě jsem vyznačil otázky, které měly tuto korelaci nízkou u 4 - 7 oblastí a červeně ty, kde byla korelace nižší u 8 až 18 oblastí ze dvaceti možných.

Oranžovým podbarvením jsem navíc zvýraznil položky, u nichž i jejich korelace s celkovým hrubým skórem po sloučení obou dotazníků (tedy DSARO i PDS) klesla pod 0,2 a které tudíž měří něco zcela jiného, než test DSARO.

Je to právě první položka Říčanova dotazníku (otázka č. 109 z kategorie Hlubinná ekologie) a pak otázka č. 119 z kategorie Svědomitá starostlivost. Tyto dvě položky ještě spolu s otázkami 121 (HE) a 113 (SS) nejvíce odlišují můj test od Říčanova a jsou odpovědné za nižší hodnoty některých korelací mezi PDS a dotazníkem DSARO.

PDS - Pražský dotazník spirituality

Jeho otázky jsou škálovány v pěti úrovních:

- 1 -tohle mě vůbec nevystihuje
- 2 -to mě spíše nevystihuje
- 3 -něco mezi, nevím
- 4 -to mě spíše vystihuje
- 5 -úplně mě to vystihuje

109. Silně cítím, že naše Země patří zvířatům stejně jako lidem:

110. Pocítil jsem někdy, že jsem jakoby očištěn od něčeho, co mě vnitřně pošpinilo:

111. Vědomí sounáležitosti s druhými lidmi mi pomáhá překonávat životní nepříjemnosti:

112. Měl/a jsem někdy pocit, že se mi otvírá tajemství vesmíru a existence:

113. Někdy celé mé nitro naplní touha změnit svůj život a "začít znovu":

114. Cítil/a jsem někdy, že jsem v kontaktu s poslední či nejvyšší skutečností:

115. Mívám chuť obejmout strom jako svého bratra nebo sestru:

116. Prožil jsem odpuštění, které jako by zázračně změnilo něčí život nebo lidské vztahy:

117. Když jsem s lidmi, prožiju někdy s překvapivou intenzitou, že jsem jedním/jednou z nich:

118. Stalo se mi, že pro mě čas, prostor a vzdálenost ztratily jakýkoli smysl:

119. Někdy se děším toho, jak strašně bych mohl/a zkazit svůj život:

120. Smrt je návrat někam „domů“:

121. Odpovědnost za přírodu je naším nejvyšším posvátným závazkem:

122. Někdy mě zaplaví soucit se všemi bytostmi, jež trpí:

123. Často toužím plně se otevřít tomu, co přijde:

124. Měl/a jsem někdy pocit, že se mé Já noří do nějaké větší skutečnosti, než jsem sám:

125. Existuje dost věcí, které bych nikdy neudělal/a, protože cítím, že by to zničilo moji lidskou podstatu:

126. Měl/a jsem někdy pocit, že jsem naplněn/a něčím lepším nebo vyšším, než jsem já sám/sama:

127. Někdy hluboce prožívám, že Země je mou matkou:

128. Někdy cítím, že podstatou mého života je předat dál to, co jsem získal díky druhým:

129. Často prožívám chvíle tiché radosti, která mě naplňuje tak, že se mi chce jásat, zpívat nebo plakat:

130. Prožil/a jsem někdy úplné sjednocení se Zemí a veškerým životem:

131. Mívám chvíle, kdy se mi hnusí zlo ve mně i mimo mě:

132. Silně cítím, že existuje nejvyšší Pravda, i když ji nemůžeme plně poznat:

133. I neživé přírodě náleží nejvyšší respekt a úcta:

134. Někdy toužím věnovat celý svůj život boji dobra proti zlu:

135. Rozmanitost lidí, kteří dohromady i přes všechny rozdíly tvoří jednotu a dokonalost, mi připadá úžasná:

136. Měl/a jsem zkušenost, jako bych nahlédl/a do hlubiny toho, co je:
137. Setkal/a jsem se s takovou obětavou statečností, že jsem se zastyděl/a za vlastní zbabělost:
138. Smrt je pro mě bránou k nejvyššímu tajemství:
139. Někdy mám pocit, že i po kamenech v lese mám našlapovat opatrně, protože možná mají duši:
141. Ve společnosti lidí, s nimiž mě něco důležitého spojuje a s nimiž si rozumím, cítím hluboké souznění duší:
142. Prožil/a jsem setkání s takovou mocí a vznešeností, že jsem se toho až zděsil/a:
143. Pocítil/a jsem někdy z druhého člověka takovou čistotu, že jsem se sám cítil/a špinavý/á:
144. Pocítil/a jsem někdy, že jsem zahrnut/a v lásce, která objímá veškeré tvorstvo: